

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIV. • Júl 2026 • Číslo 7

Ženijný prekážkový beh

**Slováci
na Cypre
Cvičenie
Strong Lineage
Národné
obranné sily**

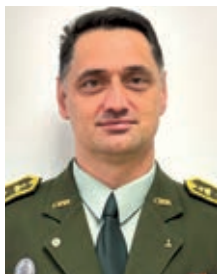

Štvornohí majstri

Vojenská polícia zorganizovala majstrovstvá vo výkone psovodov a služobných psov v špeciálnej kynológii. Osemnásť psovodov zo zložiek ozbrojených i bezpečnostných síl Slovenskej republiky aj zo zahraničia si počas štyroch súťažných dní zmeralo sily v disciplínach zameraných na vyhľadávanie omamných a psychotropných látok. Rovnako aj na detekciu výbušnín, poslušnosť a ovládateľnosť služobných psov či plnenie komplexných taktických úloh simulujúcich reálne situácie z výkonu služby. Absolútnym víťazom sa stal por. Lukáš Čurilla so služobným psom Federal z Finančnej správy SR. V kategórii vyhľadávania výbušnín zvíťazil rtn. Ján Kalap so služobným psom Cyan z Vojenskej polície, ktorý si odniesol aj prvenstvo medzi jednotlivcami.

Text a foto: VP

„Raduj sa v Hospodinovi a dá ti, po čom túži tvoje srdce.“
Žalm 37,5

Drahí priatelia, spolubojovníci,

v živote často nestíhame sledovať minúty, hodiny a niekedy ani dni. Možno občas trochu precitneme po týždni či mesiaci, no najpravdepodobnejšie po roku. Po roku, keď prídeme k dátumu svojho narodenia alebo k výročiu inej udalosti, ktorú sme

v živote zažili alebo pre nás niečo výnimočne znamená.

My, duchovní a zamestnanci Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách Slovenskej republiky a ozbrojených zboroch SR, sme takto doputovali k dátumu 1. júl 2026. Tento deň – narodeniny nášho ÚstrEPS-u – je pre nás dôležitým medzníkom. Preto sa pri ňom trochu pozastavme.

Pred 20 rokmi sa podpisom dohody štátnych predstaviteľov a predstaviteľov Ekumenickej rady cirkví na Slovensku začala naša etapa pastoračnej služby v silových rezortoch. Vojenský duchovní, ako aj duchovní z ozbrojených zborov spolu s našimi civilnými zamestnancami neustále vytvárame podmienky pre našu službu tak, aby sme k vám mohli prinášať evanjelium. Dobrú správu o tom, ako nás Boh požehnáva a ochraňuje pri vykonávaní nášho náročného povolania. Podobne aj v súkromí. Poďakovanie za to patrí každému duchovnému Ústredia EPS, ktorý pôsobil alebo teraz pôsobí medzi vami. Rovnako však patrí aj vám všetkým, ktorí našu službu prijímate a spolu s nami ju zveľaďujete a radujete sa z každého dňa, mesiaca a roka života, ktorý spolu prežijeme.

Dámy a páni, kolegovia, chcem sa osobitne poďakovať predstaviteľom rezortu obrany aj ozbrojených síl, že dokážeme spolu konštruktívne, s pochopením a plnou vážnosťou budovať, vytvárať a zveľaďovať podmienky pre duchovnú službu. Som vďačný aj za spoluprácu s ordinariátom. Poďakovanie však patrí predovšetkým Pánu Bohu, ktorý nám dáva inšpiráciu, dary svojho Svätého Ducha v tejto špecifickej službe v uniforme.

Drahí priatelia, spolu putujeme, pochodujeme, kráčame a niekedy sa aj vezieme či dokonca lietame už dve desaťročia. Boli a sú chvíle náročné i bolestivé. Podobne ako tie usmiate či radostné. V akomkoľvek prípade vás však chcem uistiť, že nám môžete dôverovať. Sme tu s vami, pre vás, pri vás. Veríme, že po každom bolestivom období vždy vyjde slnko, svetlo a bude lepšie – ako nám to zaslúbil aj náš Spasiteľ Pán Ježiš Kristus. Preto máme dôvod na radosť aj pri našom 20. výročí. V nádeji na večnú budúcnosť v nebesiach.

plk. Viktor Sabo

generálny duchovný Ústredia ekumenickej
pastoračnej služby Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR

ČÍSLO MESIACA Spomienka na Sliachi

Pred 35. rokmi sa aj vďaka úsiliu slovenského generálmajora Svetozára Naďoviča (foto) a českého politika Michaela Kocába završil pobyt sovietskych okupačných vojsk v Československu. Od 26. februára 1990 do 21. júna 1991 z nášho územia odišlo v 925 transportoch 73 500 sovietskych dôstojníkov a vojakov, takmer 40 000 ich rodinných príslušníkov, 1 220 tankov, 2 500 bojových vozidiel pechoty, viac ako 100 lietadiel, takmer dve stovky vrtuľníkov a 95 000 ton munície. Na inváziu, ktorá násilne ukončila pokus o demokratickú obrodu Československa, sa 21. augusta 1968 zúčastnilo päť členských štátov Varšavského paktu – 27 bojových divízií a jedna letecká armáda, 700 000 vojakov s 800 lietadlami, 6 300 tankmi a 2 000 delami. Už v prvý deň okupácie na Slovensku zomrelo alebo bolo smrteľne zranených 20 ľudí. V dôsledku pobytu okupačných vojsk zahynulo na území Československa 406 ľudí.

- 4 Národné obranné sily
- 7 Noví generáli
- 8 Strong Lineage 2026
- 10 Slováci v misii UNIFICYP
- 16 Rozhovor s pplk. Janou Pastorčákovou
- 18 TÉMA: 25 rokov súťaže Vojaci očami detí
- 24 Samohybné raketometné systémy v OS SR

- 26 Novinky zo sveta obranného priemyslu
- 28 Tankovanie za letu
- 30 Futbal v Kábule
- 32 Ako vojenčili invalidi a vyslúžilci
- 34 Prvý ročník Ženijného prekážkového behu
- 37 Diamantová Emma Zapletalová
- 38 Oheň v Hormuzskom prielive
- 41 MILITARY ENGLISH: Nuclear Deterrence
- 44 Otvorenie kúpeľnej sezóny v Piešťanoch
- 45 Najväčší exponát Múzea SNP
- 46 Hrdinka, ktorá obetovala život

NA TITULNEJ STRANE: Do prvého ročníka Ženijného prekážkového behu sa zapojil aj veliteľ 91. ženijného pluku Sereď plk. Ján Adamuško
Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

NA ZADNEJ OBÁLKE: Športovkyňa VŠC Dukla Emma Zapletalová dominuje Diamantovej lige • Foto: SITA

Druhoročiaci Národných obranných síl

„Úspech Národných obranných síl neteší len mňa a náš tím, ktorý ho pripravoval. Oveľa viac ma teší, že Slovenská republika stojí na dobrých základoch. Že sú to jej občania, ktorí sa rozhodli vyjsť zo svojej komfortnej zóny, prekonať samých seba a pomôcť svojej vlasti pri zabezpečovaní jej obrany,“ povedal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Počas vlastného výcviku takto reagoval 23. júna na našu otázku, či neprekvapil sám seba úspechom Národných obranných síl (NOS). Najmä vzhľadom na to, že keď v decembri 2024 avizoval ich vznik, tomuto originálnemu projektu, zameranému hlavne na budovanie vojenských záloh, veril vtedy len málokto.

Nároky sa zvyšujú

Na druhú fázu výcviku Národných obranných síl vo štvrtok 18. júna nastúpil po roku na Tureckom vrchu aj prezident a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Peter Pellegrini. Aj on bol spolu s minis-

trom obrany vlni začiatkom leta v úplne prvom turnuse výcviku NOS. Keď sme sa ho spýtali, či sa mu na tie dva týždne opäť chcelo „narukovať“, odpovedal s úsmevom: „Ale áno, pravdaže, aj keď som mal pred tohtoročným výcvikom možno ešte väčší rešpekt ako prvýkrát. Pretože som vedel, že to, čo som prežil počas štrnástich dní vlni, bude tentoraz ešte náročnejšie. Napríklad pred rokom sme museli stráviť v lese dvadsaťštyri hodín, keď sme pri prenocovaní v búrke skoro nezavreli oko, pretože sme museli strážiť periméter – a ešte ráno nás čakal útok na konvoj. No a keďže teraz bude mať náš výcvik

prežitia až 48 hodín, asi si siahneme až na dno našich síl.“

Prezident na adresu tých, ktorí výcvik NOS spochybňovali, povedal: „Vrelo odpovúčam všetkým kritikom, aby prišli a absolvovali hoci len prvú fázu výcviku. Aby videli, ako náš tréning prebieha. Zároveň by boli pozitívne prekvapení, čo všetko by sa naučili, aké zručnosti by získali a o aké vedomosti, ktoré im poslúžia aj v ich bežnom živote, by boli bohatší. Ale ak nechcú, tak to je, samozrejme na nich. Podľa mňa by však bolo nespravodlivé, ak by niekto kritizoval niečo, o čom nič nevie – a to tak voči všetkým tým skvelým ženám a mužom, ktorí už výcvik NOS absolvovali, ako aj voči výnimočným výcviko-

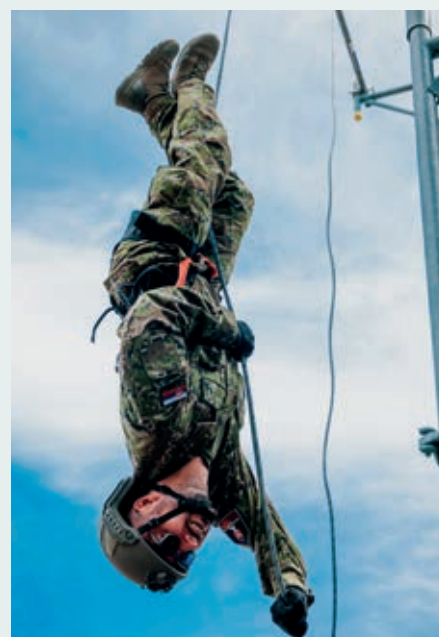

„Záujem o Národné obranné sily prejavilo registráciou vyše 13 500 občanov. Písomnú žiadosť ich podalo 4 300 a 2 208 je už zaradených do rôznych typov záloh NOS. Z nich absolvovalo prvú fázu primárneho výcviku 1 165 žien a mužov. Ostatní ho absolvovať nemuseli, lebo už majú za sebou službu v ozbrojených silách či policajnom zbore. Aktuálne máme približne 1 800 záujemcov čakajúcich na prvú fázu výcviku a v druhej fáze výcviku ich celkovo v tomto roku očakávame približne 450.“

brigádny generál Ladislav Kisel
veliteľ Národných obranných síl

Vojak 2. stupňa NOS Peter Pellegrini (tretí zľava) s kolegami pri inštrukcii o viazaní uzlov

vým inštruktorom a celému vojenskému personálu, ktorý tento výcvik tak skvelo zabezpečuje. Všetkým im patrí moja úcta a poďakovanie. Rovnako ako pánovi ministrovi obrany, ktorý bol iniciátorom myšlienky NOS, " ocenil prezident Peter Pellegrini.

Po obedovej porcii vojenského gulášu, ktorý si 23. júna v Malackách na nádvoří Záchrannej brigády Hasičského a záchranného zboru vychutnal z plastovej misky na múriku, aspoň trochu tieneny brezou skraja nástupiska, sa po krátkej pauze odišiel pripravovať na zdolanie lezeckej veže.

„Cieľom dnešného výcviku na desaťmetrovej veži je precvičiť frekventantov v základných vojenských zručnostiach v oblasti vertikálneho lezenia, zlaňovania, využitia základného lezeckého výstroja a pohybu vo výške,“ vysvetlil nám desiatnik Peter Vetrák z 12. mechanizovaného práporu Nitra. „Sám leziem asi pätnásť rokov, takže tento výcvik je pre mňa prácou a koníčkom zároveň,“ usmial sa desiatnik - inštruktor, ktorý následne dohliadal aj na spúšťanie sa z veže na lane dole hlavou.

Operatívne a primerane

Ťažiskovú otázku, v čom spočíva základ výcviku „druhorodiakov“ NOS, sme položili ich veliteľovi, brigádnemu generálovi Ladislavovi Kiseloovi: „Najskôr treba povedať, že príslušníci operačných a pohotovostných záloh po vlnajšom úvodnom dvojtyždňovom výcviku absolvovali v priebehu roka zdokonaľovacie výcviky v dĺžke 6 dní. Napríklad páni prezident a minister obrany majú za sebou výcvik v 91. ženijnom pluku Sereď.“

Príslušníci operačných a pohotovostných záloh na seba prijali voči štátu

záväzok služby v trvaní piatich rokov. Počas prvých dvoch rokov v zaradení do týchto záloh absolvujú dva týždne výcviku v čase svojich dovolení ročne, plus dvakrát predĺžený trojdňový víkend. Za to im patrí ročne odmena tritisíc eur. Tých, ktorí tento záväzok nepodpisali, ale úvodnú výcvikovú dvojtyždňovku absolvovali, vnímame ako absolventov výcviku braných záloh zaradených do takzvaných ostatných záloh. „Ďalej v spolupráci s nami vo výcviku nepokračujú, no i tak je pre bezpečnosť štátu dobré, že nadobudli základné vojenské zručnosti. A dobré je to aj pre nich,“ jednoznačne mieni brig. gen. Kisel.

„A koľko ľudí doteraz prejavilo o zaradenie do NOS?“ pýtame sa ho.

„Zaujím prejavilo vyše 13 500 občanov svojou registráciou. Z tohto počtu nám písomne podalo žiadosť 4 300 občanov, pričom 2 208 je do rôznych typov záloh NOS už zaradených. Z nich absolvovalo prvú fázu primárneho výcviku 1 165 žien a mužov. Tí ostatní ho absolvovať nemuseli, nakoľko už majú za sebou službu v ozbrojených silách či policajnom zbore, preto ho nepotrebovali.“

Takže koľko registrovaných záujemcov čaká na úvodný primárny štrnásťdňový výcvik a koľkí by mali na dva týždne nastúpiť už ako druhoročníci?

„Aktuálne máme približne 1 800 záujemcov čakajúcich na prvú fázu výcviku a v druhej fáze výcviku ich celkovo v tomto roku očakávame približne 450,“ ozrejmil veliteľ NOS.

Ako tiež uviedol, nateraz bude výcvik jeho jednotiek naďalej prebiehať na TurECKOM vrchu, „aj keď minister obrany má veľký záujem, aby sme mali výcvikové základne tiež v iných častiach Slovenska.“

A či sa v priebehu výcviku vyskytli aj vážnejšie úrazy?

„Vďaka úsiliu o maximálne dodržanie bezpečnostných opatrení sa nám vznik vážnejších zranení podarilo eliminovať. Mali sme síce zopár vyvrtnutých členkov alebo bežné ochorenia, no to už patrí aj k všednému životu,“ uviedol hlavný poddůstojník NOS štábný nadrotmajster Juraj Hladký.

„V každej situácii sa snažíme veci riešiť operatívne a primerane, tak ako je to normálne aj v bežnom vojenskom živote.

Napríklad, ak nám teraz vojak druhého stupňa a minister obrany Robert Kaliňák nahlásil obmedzenia týkajúce sa jeho chrbtice, počas niektorých častí výcviku sme ho zaradili na plnenie úloh logistickej podpory. Takže namiesto aktuálneho lezenia okrem iného napríklad šoféruje nákladnú tatrovku, preváža cvičiacich na výcvik a plní ďalšie prepravné úlohy,“ ozrejmil brig. gen. L. Kisel.

Disciplína a priateľstvá

„Ten vlaňajší rok mi dal iný pohľad na disciplínu. Bolo to o vytrvalosti, udržiavaní poriadku, kamarátskej súdržnosti zo strany kolegov. Bolo to aj o schopnosti ísť s ich podporou aj cez bolesť, takže áno, po roku som sa opäť na výcvik tešila,“ povedala nám v Malackách poslankyňa NR SR Zuzana Plevíková.

Generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rímeš bol tiež frekventantom vlaňajšieho pilotného výcviku. Po roku sa vrátil aj na výcvik „druhoročníakov“. Oba absolvoval tiež preto: „...aby som sa na vlastnej koži presvedčil o tom, ako funguje všetko oko-

lo NOS v praxi, nakoľko sa naša sekcia ťažiskovo podieľala na expresnej legislatívnej príprave celého systému.“ Víkendové špecializačné výcviky absolvoval v Centre výcviku Lešť. „Mali sme témy ako záchranár, pomocník polície či hasič. Teraz by ma už mali prideliť k môjmu, takpovediac, materskému útvaru. Mal by som záujem o Leteckú základňu Kuchyňa, respektíve moje právnické skúsenosti by mohlo využiť aj samotné veliteľstvo NOS v Nitre. Nechám to na nich.“

„Po roku som zistila, že už mám tak trochu vojenské vnímanie, takže je to perfektne. Keď som prišla, hneď som zapadla medzi svojich,“ s úsmevom nám vyjadrila svoj pocit vojačka 2. stupňa Henrieta Joubinová, technička od Topoľčian.

Predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Richard Glück by mal záujem stať sa ako NOS-kár súčasťou záloh 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. „Teší ma, že sme sa stretli takmer všetci z vlaňajšieho výcviku. Chýba mi však hlavne vojak Vlasto Čepo, vlni úplne najlepší spomedzi nás všetkých. Momentálne sa pripravuje na prestížny zápas v Srbsku, čo je pre slovenské bojové umenia mimoriadny úspech. A či sa stanem zálohou Síl pre špeciálne operácie? Po jednom výcviku, ktorý som už v Žiline absolvoval, ma čaká ešte jeden. Až potom sa rozhodnú či na to mám – a či si ma vyberú medzi seba...“

Vojačka druhého stupňa Viviana Drejčáková prišla na výcvik z Haligoviec od Starej Ľubovne: „Pricestovala som vlastne ešte z väčšej diaľky, lebo po maturite na Spojenej škole – ochrana osôb a majetku v Sečovciach a po prvom výcviku v NOS som odišla pracovať do zahraničia. Podarilo sa mi to však super zladiť, lebo stíham aktuálny výcvik a vraciam sa opäť do sveta. Mám len dvadsať a chcem mať aj takúto skúsenosť. No mojim cieľom je prihlásiť sa na bezpečnostný manažment v Košiciach. Takže výcvik v NOS, ktorý je inak perfektný, je pre mňa aj prípravou na budúce štúdium.“

A čo vojačka 2. stupňa Simona Zacharová, v civile splnomocnenkyňa vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti? „Cítim sa tu skvele, našich vedomostí a zručností pribúda. Prišli sme si teda nielen osviežiť poznatky, ktoré sme nadobudli minulý rok, ale znalostí je čoraz viac, pričom záťažový stupeň, ktorý je na nás kladený, sa zvyšuje. O to viac sa chcem poďakovať hlavne výcvikovým inštruktorm, ako aj zdravotnému, proviantnému a ďalšiemu personálu. Perfektne sa starajú o chod výcviku, ako aj o všetko ostatné, nami začínajúc. Každému odporúčam, aby si to skúsil. Je to nielen dobrý zážitok, ale aj skvelé nové skúsenosti vrátane priateľstva s ľuďmi, aké nájdete málokde inde.

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Michal Smrčok, autor

Vojak 2. stupňa NOS Robert Kaliňák pri zabezpečovaní prepravných úloh

Máme nových generálov

Prezident SR a hlavný veliteľ Ozborených síl SR Peter Pellegrini odovzdal 3. júna menovacie dekréty novým generálom. Do hodnosti generál bol povýšený náčelník Generálneho štábu Ozborených síl SR Miroslav Lorinc a do hodnosti generálmajor jeho zástupca Marek Banas. Brigádnymi generálmi boli menovaní Pavel Kožlej, náčelník Štábu strategického plánovania GŠ OS SR a Richard Király, zástupca veliteľa Národných obranných síl.

Prezident ocenil ich dlhoročnú službu, odborné skúsenosti získané doma aj v zahraničí, ako aj ich prínos pri budovaní a rozvoji schopností ozbrojených síl.

Vyzdvihol najmä ich podiel na posilňovaní obranyschopnosti krajiny, strategickom plánovaní a pripravenosti ozbrojených síl reagovať na súčasné bezpečnostné výzvy. V tejto súvislosti pripomenul narastajúci význam

ochrany vzdušného priestoru a pripravenosti na hybridné hrozby. Pripomenul, že povýšenie do vyššej generálskej hodnosti je potvrdením dôvery, ktorú štát vkladá do svojich najvyšších vojenských predstaviteľov. Podľa jeho slov súčasné bezpečnostné prostredie prináša nové riziká a hrozby, na ktoré musí byť Slovensko pripravené reagovať. Po slávnostnom akte prijal prezident novovymenovaných a povýšených

generálov spolu s ich rodinnými príslušníkmi v Prezidentskom paláci.

Generálov potom prijal aj podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák na neformálnom stretnutí v priestoroch ministerstva, počas ktorého ocenil ich doterajšiu službu a zaželal im veľa úspechov pri výkone ich náročných funkcií.

Foto: Kancelária prezidenta SR, Jakub Neubauer, TASR

Z Andalúzie na Lešť

O tom, ako logisticky náročné je presunúť celé jednotky cez Stredomorie a vybudovať brigádu, sa presvedčili príslušníci mnohonárodnej jednotky Severoatlantickej aliancie na Lešti.

Na viacfázovom cvičení sa zúčastnilo takmer 3 000 vojakov zo siedmich krajín.

Španielsko velí mnohonárodnej jednotke pôsobiacej na Lešti už od roku 2024. Jednou zo stanovených úloh bolo jej prebudovanie na úroveň brigády v prípade, ak si to bude situácia vyžadovať. K permanentne dislokovanej jednotke Multinational Brigade Task Force prislúchajú aj ďalšie jednotky participujúcich krajín, ktoré môžu byť vyslané na doplnenie stavu a držať operačnú pripravenosť po dobu desiatich dní. Cvičenie Strong Lineage sa koná každý rok. Tohtoročné malo za úlohu preveriť práve schopnosť vybudovať z jednotky brigádu a overiť jej bojovú pripravenosť.

Po zemi aj po mori

Aby sa jednotka premenila na plne schopnú brigádu, potrebovala prísun dodatočných síl – predovšetkým zo Španielska a Českej republiky. Španielski vojaci, ktorí tvoria najväčšiu časť mnohonárodnej jednotky, museli presunúť okrem bojových jednotiek aj spojovací pluk, pluk pre elektronický boj a rôzne logistické jednotky. Výsledná formácia pôsobila pod velením brigádneho generála Josého Agustína Carrerasa Postiga a zboru rýchlej reakcie NRDC-ESP (NATO Rapid Deployable Corps – Spain). Brigáda je schopná pôsobiť autonómne po stránke výzbroje aj logistiky. Ako uviedol veliteľ NRDC-ESP generálporučík Luis Sáez Rocandio: „Toto cvičenie je

veľmi dôležité, pretože nám umožňuje preveriť plány a otestovať ich nasadenie, integráciu a spoločne ich viesť pod jednotným mnohonárodným velením.“ Finálne brigádne zoskupenie sa skladá zo štyroch práporov – dvoch zo Španielska a po jednom z Česka i Slovenska.

Jednou z hlavných úloh tohtoročného cvičenia bolo trénovať kompletný proces strategického nasadenia. Celý presun techniky a personálu za účelom prípravy jednotky počas cvičenia na stupeň brigády je ako prvá fáza cvičenia známy pod názvom RSOM (prijatie, príprava a ďalšie smerovanie). Nezahŕňa len prepravu po pozemných komunikáciách, ale v prípade Španielska aj po mori. Personál a predovšetkým technika španielskej armády, konkrétne brigády Rey Alfonso XIII. s 900 príslušníkmi, vyrazila z andalúzskeho prístavu Almería do slovinského Koperu. „Všetok personál a materiál sa nalodil u nás v Almerii 10. mája, v Slovinsku sme sa vylodili o týždeň na to,“ ozrejmil presun podplukovník španielskej armády José Gutierrez. „Nasledujúci transport jednotiek po zemi zahŕňal úzku spoluprácu so všetkými krajinami, cez ktoré prebiehal,“ dodal. Presunujúcim sa jednotkám asistovali aj slovenskí vojenský policajti. V prípade presunu Armády Českej republiky, konkrétne 42. mechanizovaného práporu z Táboru, západných susedov sprevádzala česká aj slovenská Vojenská polícia.

**Zvýšená úroveň techniky vyžaduje
aj väčšiu vzdušnú podporu
– v tomto prípade bojových helikoptér Tiger**

Španielska armáda veľkú časť svojej techniky preplavila cez Stredomorie. Nalodili sa v Andalúzii, vylodili v slovinskom Koperi.

Presun takmer celej jednotky vyčlenenej v pohotovosti predstavoval pre Česko novinku. Spolu s obrnenými vozidlami Pandur II nasadila česká armáda 450 vojakov.

Viac techniky, viac spôsobilostí

Zvýšiť úroveň jednotky na brigádu vyžaduje nasadenie väčšieho množstva rôznej techniky – aj ťažkej bojovej. Medzi najťažšiu, ktorá doplnila už súčasný stav a absolvovala presun zo Španielska, patrili hlavné bojové tanky Leopard 2A6, kolesové stíhače tankov Centauro, kolesové vozidlá Pandur a VAMTAC. Cestu absolvovali aj ženijné vozidlá, cisterny či vysokozdvížne vozíky pre potrebu logistiky, dovedna viac než 300 vozidiel. Prenosnými systémami Mistral sa doplnila aj protivzdušná obrana. Hoci španielsky kontingent na Slovensku, na leteckej základni v Kuchyni, už disponuje niekoľkými helikoptérmi, rozšírenie jednotky na úroveň brigády si vyžadovalo nasadenie ďalšej vrtuľníkovej techniky. Palebnú podporu zabezpečili ďalšie dve bojové helikoptéry Tiger. Transport a logistiku podporili stredná helikoptéra NH-90 a ťažká CH-47 Chinook. Bolo treba pripraviť aj zdravotnícke zabezpečenie cvičiacej jednotky. Poslúžilo na to španielske kontajnerové zdravotnícke zariadenie ROLE 2B, ktoré disponuje všetkými potrebnými odbormi, s ktorými sa bežne brigády stretávajú od chirurgie, zverolekárstva až po zubné oddelenie.

Súčasnou Strong Lineage 2026 boli aj jednotlivé menšie cvičenia rôznych družstiev s podporou takmer všetkej techniky, ktorými jednotky disponujú. Vyvrcholilo veľkou ukážkou na Lešti v prítomnosti podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka. Zahraniční vojaci predvedli kombinované úlohy viacerých typov vojsk aj so zapojením vrtuľníkovej techniky. Predstavili aj bezposádkovú techniku, ktorú na Slovensku používajú. Nie je ňou len aktuálne stále sa rozvíjajúca oblasť dronov, ktorých je vo výzbroji jednotky čoraz viac. V rámci tzv. Pilotného projektu 5 používajú aj pozemné bezposádkové vozidlá. Španielsko ako jedno z prvých vedie podobný projekt mimo vlastného územia.

Mnohonárodná brigáda disponuje aj delostreleckou výzbrojou

Samotné taktické cvičenie sa neodohrávalo len na Lešti. Svoju úlohu zohralo aj výcvikové stredisko CTA v Maďarsku, známe aj ako Camp Croft. „Nasadenie španielskych a spojeneckých jednotiek v Maďarsku demonštruje schopnosť brigády viesť distribuované operácie vo viacerých hostiteľských krajinách, Slovensku a Maďarsku, súčasne. Tým sa zvyšuje operačná flexibilita, mobilita a interoperabilita,“ vysvetlil pplk. J. Gutierrez. Brigádny generál J. A. Carreras riadil streľby v Maďarsku z veliteľského stanoviska, vzdialeného 300 kilometrov.

Úspešné naplnenie zámeru cvičenia, vybudovanie brigády a preverenie jej pripravenia pomocou sérií taktických cvičení, dokázalo, že spolupráca zahraničných jednotiek so Slovenskou republikou je na dobrej úrovni. „Chcem zablahoželať všetkým vojakom a členom štábov, ktorí sa na cvičení podieľali,“ vyjadril spokojnosť s výsledkami generálporučík L. Sáez, veliteľ španielskeho zboru rýchlej reakcie.

Po zvládnutí cvičenia nasleduje druhá fáza RSOM na ceste domov. Je rovnako logisticky náročná a v prípade Španielska predstavuje presun naspäť do domovského prístavu v Andalúzii.

Jaroslav Cabuk

Foto: MN BDE Slovakia, Armáda Českej republiky

Cvičenie Strong Lineage si vyžiadalo aj nasadenie vrtuľníkovej techniky

42. mechanizovaný prápor Armády Českej republiky tvorí jadro českého príspevku do brigády. Trasu na Lešť absolvoval po vlastnej osi.

Plk. Hric, plk. Uličný, plk. Gargalíková, brig. gen. Muriň, pplk. Kováč, pplk. Pastorčáková, plk. Repko, plk. Marko a pplk. Uchal' 18. júna 2026 vo Famaguste.

Štvrtstoročie na ostrove Afrodity

„UNFICYP je jedna z najzásadnejších misií, ktorú sme mali a máme. Už aj preto, že je nám zverený celý sektor a sme jedným z vedúcich národov,“ povedal pri príležitosti 25. výročia činnosti slovenských vojakov na Cypre podpredseda vlády a minister obrany Robert Kaliňák po tom, ako sa s nimi 8. júna stretol v areáli medzinárodného veliteľstva v Nikózii.

Robert Kaliňák na Cypre rokoval na neformálnom zasadnutí ministrov obrany Európskej únie, ktoré sa tam konalo v rámci cyperského predsedníctva v Rade EÚ. S kolegami riešili hlavne otázky týkajúce sa konfliktu na Ukrajine, námornú bezpečnosť, slobodu plavby či európsku obrannú stratégiu. A prečo minister nevynechal ani osobné stretnutie s našimi vojakmi? „Robil som to na ministerstve vnútra a s mužstvom sa rád stretávam aj v rezorte obrany. Od vrchného velenia alebo ťažiskových

manažérov – či už polície alebo ozbrojených síl – sa síce dozvedáte komplexné informácie, no je dobré mať aspoň do istej miery obraz o fungovaní mikromanažmentu a o náladách v tíme. A to skôr, ako sa objavia nejaké mikrotrhliny. Niežeby som chcel ten mikromanažment koordinovať, na to máme našich skvele vycvičených, zanietených a svojej práci oddaných poddôstojníkov a dôstojníkov. Od každého vojaka však môžem aj priamo na takomto stretnutí získať inšpiráciu, čo a kde sa dá zlepšiť. O to viac

som rád, že aj našich vojakov v UNFICYP postupne prezbrojíme a pošleme im aj nové uniformy.“

Veliteľom budeš ty!

„Dnes sme sa tu zišli, aby sme vzdali hold významnému výročiu, ktoré má pre Slovenskú republiku mimoriadny význam,“ začal svoj príhovor pri príležitosti osláv 25. výročia nasadenia slovenských vojakov v misii UNFICYP brigádny generál Ferdinand Muriň. Náčelník Štábu operácií Generálneho štábu OS SR

Pplk. v. v. M. Kováč, brig. gen. F. Muriň a pplk. J. Pastorčáková

Pocta čestných hostí slovenskej aj OSN zástave a našim vojakom

Slávnostný pochod v tábore generála M. R. Štefánika vo Famaguste

pozdravil prítomných v tábore M.R. Štefánika vo Famaguste aj v mene náčelníka GŠ OS SR generála Miroslava Lorinca a zdôraznil: „UNFICYP predstavuje z dlhodobého hľadiska najväčší príspevok našich ozbrojených síl v medzinárodnom krízovom manažmente a v súčasnosti je jedinou misiou v zahraničí, v ktorej je Slovensko poverené velením nad celým sektorom. Preto si veľmi vážime prácu všetkých vojakov, ktorí si v UNFICYP statočne plnili svoje povinnosti, ako aj vás, ktorí pokračujete v ich práci.“ Popri vojenskom veliteľovi misie britskom brigádnom generálovi Patrickovi Allenovi, slovenskom veľvyslancovi na Cypre Martinovi Bezákovi či zástupcovi veliteľa Pozemných síl OS SR brigádnemu generálovi Jozefovi Kaslovi brig. gen. F. Muriň osobitne privítal prvého veliteľa misie podplukovníka v. v. Milana Kováča.

„Generálovi Muriňovi ďakujem za to, že mi na túto slávnosť požičal svoju maskáčovú uniformu, pretože ja som tú svoju ešte z Cypru musel, až na bielizeň, odovzdať. V prvom rade som však vďačný rezortu obrany a ozbrojeným silám za to, že si na mňa spomenuli a že po 25 rokoch som opäť tu,“ usmial sa pplk. Kováč. Pred nasadením do misie bol zástupcom veliteľa Výcvikovej základne Mierových síl OSN v Nitre so skúsenosťami logistu na medzinárodnom veliteľstve misie UNTAES v bývalej Juhoslávii. No keď do Nitry prišla komisia z OSN aj z UNFICYP skontrolovať pripravenosť slovenských vojakov, veliteľ ešte nebol určený. „Ja som stál trochu vzadu, robil som si poznámky, keď naši hostia v rámci rekognoskácie nastolili túto otázku. Veliteľ základne plukovník Rostislav Šmehlík sa vtedy ku mne otočil a povedal: „Milan, veliteľom budeš ty.“ Takže takto v štyroch slovách prebehlo celé moje výberové konanie. No a od tohto momentu sa naši hostia z medzinárodného prostredia bavili v podstate už iba so mnou...“ s úsmevom si spomenul pplk. v. v. M. Kováč.

Vedúci národ

Pravdaže, začiatky neboli ľahké. „V hre o pozíciu vedúceho národa boli na rozhraní tisícročia Rumuni, myslím že aj Bulhari, ale jednoznačne s týmto prestížnym postavením ráтали naši maďarskí susedia. V UNFICYP už pôsobili pred nami, pričom my sme boli nováčikovia. Trvalo pol roka, kým nám prestali dávať najavo svoje sklamanie či namrzenosť, kým sa zmierili so situáciou a kým sa vzťahy služobne aj ľudsky dostali do štandardných koľají,“ spomenul na rok 2001 pplk. v. v. Milan Kováč.

Čo však predchádzalo tomu a kto stál za tým, že nás v OSN popri veľkých štátoch, akými sú Veľká Británia a Argentína, vybrali za tretí vedúci národ na Cypre?

„V prvom rade tomu napomohli dobré výsledky našich ženistov v misiách UNPROFOR a UNTAES v rokoch 1993 až 1998 na Balkáne,“ povedal nám plukovník v. v. Miloslav Naď. On sám na Balkán vycestoval už v marci 1992 v hodnosti podplukovníka ako veliteľ prvej desaťčlennej skupiny štábných dôstojníkov ešte federálnej Československej armády. Na veliteľstve UNPROFOR bol zástupcom hlavného ženistu, no v rokoch 1994 -1995 už pôsobil vo svojej odbornosti ako slovenský zástupca na Správe mierových operácií OSN. Následne bol v hodnosti plukovník vojenský poradca Stálej misie Slovenskej republiky pri OSN v New Yorku, kde sa, obrazne povedané, lámal chlieb.

Plk. v. v. M. Naď, ktorý neskôr prestúpil do diplomacie a bol aj našim veľvyslancom v Iraku, pokračoval: „Kľúčovou osobou, ktorá ovplyvnila vývoj v slovenský prospech, bol poradca Stálej misie Rakúska pri OSN generál Roland Ertl. V našej vojenskej komunite pri OSN bol veľmi populárny, vplyvný a azda najdlhšie slúžiaci (1993 – 2000). Pri našom rozhovore o tom, že slovenskí vojaci končia na Balkáne a je škoda, ak by v misiách OSN skončili úplne, sa tejto témy

Čo vám prináša nasadenie v misii?

Čatár Vladimír Piok

zástupca veliteľa družstva

3. patrolovacieho družstva:

Po Afganistane som druhýkrát na Cypre a človek sa tu stále učí zvládať nové situácie. Tým, že nestojí na mieste, má vždy o niečo väčší všeobecný rozhľad, posúva sa

osobnostne – a v misii si ešte stále zlepšuje aj finančne. Tak ako mnohí, aj ja by som mohol povedať, že nasadenie v zahraničí mi vzalo čas s rodinou, hoci moja pôvodná rodina nevydržala nie kvôli misiám. Dôležité však je, aby boli zdravé deti a teraz sa už teším na priateľku, ktorá ma doma čaká.

Nadporučíčka Zuzana Repková

náčelníčka skupiny zabezpečenia proviantným materiálom:

Je to moja prvá misia. Hlásila som sa dobrovoľne a s nadsádzkou môžem povedať, že je to pre mňa tak trochu sociálny experiment. V čom? V tom, ako celé hodiny, dni, týždne

a mesiace vydržíte skoro stále s tými istými ľuďmi. Doma v útvere si odrobíte prácu a idete domov. Každý má svoj život. Tu sa však tie životy oveľa viac prelínajú. O trvalejšie však môžu byť priateľstvá, ktoré počas služby v misii vznikajú.

Kapitán Boris Nguyen

vedúci starší dôstojník,
člen MOLO tímu:

Mám na starosti komunikáciu medzi

severnou cypersko-tureckou stranou a SLOVCONOM, takže je to výborné pre moju angličtinu. Popri práci v medzinárodnom prostredí spoznáte aj množstvo nových ľudí

z iných útvarov na Slovensku, čo vnímam z hľadiska mojej dôstojníckej kariéry tiež ako benefit do budúcnosti. Pravdaže, k benefitom patrí aj finančné ohodnotenie. No a rok bez manželky, syna, rodičov či sestry je to, čím za to platím.

Spomienku na dvoch slovenských vojakov viedol kpt. D. Jáger

okamžite chytil. Uvažoval, či by slovenskí vojaci mohli už v roku 1998 vystriedať 3. rotu rakúskeho práporu v misii UNDOF na Golanských výšinách. Aj na jeho prekvapenie Viedeň takmer obratom súhlasila. Navyše s tým, že ak sa v UNDOF osvedčíme, dalo by sa uvažovať o našej účasti aj v misii UNFICYP, kde v Sektore 4 velili práve Rakúšania.

V roku 1999/2000 generál Ertl už s Naďovým nástupcom plukovníkom Štefanom Hlavatým koordinovali v OSN modalitu úplného nahradenia Rakúšanov Slovákmi na Cypre. Prirodzene, za všetkými rozhodovacími procesmi a prípravou nášho vyslania stálo veľa ďalších politikov, diplomatov a vojakov. No podľa plk. v. v. Naďa by bez Slovákom nakloneného generála Ertla vtedy nemali o čom rozhodovať. Takže už len na dôvažok: ak naši vojaci v roku 2001 vycestovali na Cyprus, generál Roland Ertl sa v rokoch 2002 až 2007 stal náčelníkom Generálneho štábu rakúskeho Bundesheeru.

Slovenská stopa

„Zrejme pre každého veliteľa je najnáročnejšie a najdôležitejšie zladíť svojich vojakov tak, aby všetci chápali hlavnú myšlienku toho, prečo sú do misie vyslaní a vychádzali si navzájom v ústrety. A nech si hovorí kto chce čo chce, rok odlúčenia od rodín dá zabráť každému,“ spomenul po slávnostnom nástupe vo Famaguste plukovník Adolf Uličný, ďalší z bývalých veliteľov ktorý tu našim vojakom velil od septembra 2012 nasledujúcich 12 mesiacov a dnes je poradca náčelníka Generálneho štábu.

„Ubytovacie priestory vo Famaguste sú dizajnované na činnosť v bežnom režime, takže počas covidu karanténne priestory s nakazenými alebo miesta, kde ste chceli izolovať blízke kontakty, boli veľmi obmedzené,“ spomenul na svoj veliteľský rok od septembra 2020 do septembra 2021, plukovník Ján Hric, dnes veliteľ 5. delostreleckého pluku Rožňava. Už s úsmevom dodal:

„Preto sme museli zabráť aj súkromné priestory a objekt starej kaplnky v správe nášho vojenského duchovného Paľka Lukáča. No vďaka našej súdržnosti a aj podpore zo strany nórskej veliteľky misie generálmajorky Ingrid Gjerde sme nikdy nemali také obmedzenia, aby bolo ohrozené plnenie operačnej úlohy.“

„Náš kontingent prichádzal počas doznievania covidu, a tak sme prvý týždeň strávili v karanténe v kasárňach Národnej gardy Cyperskej republiky,“ pokračoval podplukovník Marek Uchaľ, ktorý velil od septembra 2022. Nikdy nezaбудne, ako v auguste 2023 slovenským vojakom postojacky tleskali diplomatickí predstavitelia aj vojenski pridelenci akreditovaní na Cypre „S pomocou našich ťažkých mechanizmov sme prekazili zámer pokračovať vo výstavbe asfaltovej cesty do nárazníkovej zóny smerom z cypersko-tureckej strany. Narušenie statusu quo bolo z pohľadu vedenia misie neprijateľné,“ vysvetlil podplukovník, ktorý aj v súčasnosti slúži na veliteľstve UNFICYP ako hlavný vojenský kontakt pre tureckú stranu.

Náčelník odboru plánovania a riadenia operácií na Generálnom štábe plukovník Ján Repko, ktorý nastúpil na veliteľskú pozíciu SLOVCON v roku 2022, pôvodne ani veliteľom byť nemal. „Rátali so mnou na medzinárodnom veliteľstve, ale na poslednú chvíľu som bol postavený pred túto výzvu. Našťastie, niekoľko rokov predtým som bol v našom Sektore 4 náčelníkom logistiky a pri druhom nasadení som bol aj náčelníkom oddelenia na medzinárodnom

Vojenský veliteľ misie UNFICYP brigádnym generálom Patrickom Allenom:

Úplná spokojnosť

Ako sa vyvíjajú ťažiskové úlohy pre misiu UNFICYP?

Pre vojenskú zložku misie sa hlavné úlohy nemenia. Ostávajú stále rovnaké v zmysle mandátu, ktorý bol schválený v roku 1960. Našou kľúčovou úlohou je zabránenie znovuoobnovenia bojov. Vzťahy medzi opozičnými silami a našimi vojakmi UN sú veľmi dobré, pričom rokovania neustále

prebiehajúce na všetkých úrovniach sú už vecou politikov.

Vaše hodnotenie slovenského kontingentu?

Mohol by som síce podotknúť, že toto je misia OSN a je trochu iná, ako sú operácie NATO, v ktorých veľa Slovákov pôsobilo, ale všetci sa dokázali veľmi rýchlo prispôbiť. Takže musím vyzdvihnúť, že slovenský kontingent je jeden z najprofesionálnejších, s akými som spolupracoval. Číže s vašimi vojakmi som nadmieru spokojný. Netýka sa to iba vojakov pôsobiacich v Sektore 4 s veliteľstvom vo Famaguste, ale vynikajúcu prácu odvádza napríklad aj slovenská čata ženistov dislokovaná na veliteľstve UNFICYP v Nikózii.

Kde všade ste boli okrem domovskej Veľkej Británie nasadený? A spolupracovali ste predtým aj so Slovákami?

Za 28 rokov služby som pôsobil na Blízkom východe, v Afrike, v Strednej aj Južnej Amerike a tiež v Európe. Spolu je to trinásť rôznych skúseností. Tá so Slovákami bola v 90-tych rokoch v bývalej Juhoslávii, ale nešlo o priamu spoluprácu.

Neplánujete nikdy navštíviť Slovensko?

Návštevu Slovenskej republiky pred vyslaním vašich vojakov do misie som už naplánovaný mal. Kvôli plneniu služobných povinností som ju však musel zrušiť. Tu vo Famaguste som sa rozprával s brigádnym generálom Ferdinandom Muriňom, že ak to bude možné, Slovensko a jeho Ozbrojené sily navštívim rád. V každom prípade som aj jemu zablahoželal k vynikajúcej službe, akú v UNFICYP odvádzajú slovenskí vojaci.

Pozn. red: brig. gen. Patrick Allen bol v čase našej návštevy veliteľom v zastúpení. Už v apríli 2026 bol do pozície veliteľa vymenovaný Bangladéšan Mohammad Asadullah Minhazul Alam, ale kvôli administratívnym postupom reálne prevzal funkciu tesne po našej návšteve.

Minister Robert Kaliňák 8. júna so slovenskými vojakmi na veliteľstve v Nikózii

veliteľstve v Nikózii. Nezačínal som teda od nuly a rád na ten rok spomínam,”

A ako sa stala prvou veliteľkou SLOVCON-u žena, ktorá navyše ako jediný slovenský veliteľ „potiaha“ od septembra 2023 v tejto pozícii dva roky bez prerušenia? „Na vojenskej rade veliteľa Pozemných síl generálmajora Ivana Pacha padla myšlienka, či už nedozrel čas, aby sme mali ako veliteľku misie ženu. Aj preto, lebo tiež medzinárodné veliteľstvo UNFICYP už svoju veliteľku malo. Všetci sa v tom momente pozreli mojim smerom. A ja som len obratom povedala, že s tým nemám žiadny problém,” usmiala sa plukovníčka Katarína Gargalíková, dnes zástupkyňa náčelníka štábu Veliteľstva Národných obranných síl, ktorá sa po vycestovaní mohla spoľahnúť na svojho manžela, tiež profesionálneho vojaka.

O každom z našich vojakov, ktorí slúžili na Cypre, by sa dali napísať dlhé články. Spomeňme ešte posledného z bývalých veliteľov, ktorí si pricestovali uctiť 25. výročie nášho pôsobenia v UNFICYP. Plukovník v. z. Jaroslav Marko, dnes už zamestnanec doktrinálneho centra Spoločného operačného veliteľstva Banská Bystrica, tu bol celé štyri roky. Najskôr ako hlavný logista pre Slovákov, potom celého UNFICYP a od septembra 2017 bol veliteľ SLOVCON-u. „Niekedy človeka zamrzelo, že na medzinárodnej úrovni nám ďakovali a z domu sa skôr hľadalo to, čo sa podarilo len o niečo menej,” spomenul bývalý veliteľ, ktorého ťažiskovou úlohou bolo zabezpečiť po odchode maďarských vojakov prevzatie služieb v celom Sektore 4 výhradne Slovákmí.

Pravdaže, vojakov, ktorí slúžili na Cypre opakovane, je oveľa viac. „Teraz je to napríklad aj desiatnik Peter Čech, ktorý bol v januári 2006 medzi tými, ktorí pomáhali zachraňovať ťažko zranené osoby po výbuchu pohonných látok a požiari na farme v nárazníko-

vej zóne. Ich statočnosť veľmi vysoko ocenili domáci obyvatelia zo širokého okolia – takže aj takáto je slovenská stopa na Cypre,” povedal nám aktuálny zástupca veliteľky SLOVCON major Stanislav Záhora – a ukázal nám na nástenke pripevnený článok z časopisu Obrana, ktorý opisoval túto dramatickú situáciu.

Vycestujú aj zálohy?

„Za slovenskými vojakmi je na Cypre skvelo odvedených dvadsaťpäť rokov služby. Spokojnosť zo strany OSN je veľká a naši ľudia si zaslúžia poďakovanie. A keďže tu plánujeme byť dovtedy, kým bude misia funkčná a bude na to dôvod, môžu sa spoľahnúť na našu podporu,” odkázal našim vojakom na Cypre už zo Slovenska minister obrany R. Kaliňák. Zároveň avizoval krok, ktorý tu nebol od začiatku tisícročia. Vtedy sme totiž naposledy vysielali do medzinárodných misií aj vojakov zo zálohy. Po Balkáne to bola naostatok africká Eritrea. Takže už tušíte?

„Počet misií, ktoré Ozbrojené sily obsadzujú, chceme rozširovať, lebo misia je vždy najlepším tréningom, najlepšou prípravou, najlepším výcvikom. Do misií budeme spolu s vojakmi navyše postupne posilať naše protivzdušné systémy, stíhačky, húfnice či obrnenú techniku. A to aj preto, aby sa nám v rámci prípravy na obranu Slovenska nestala osudnou určitá rutina, ktorá je veľkým bezpečnostným rizikom. No a keďže prípravy na obranu Slovenska do našich misií môžu byť vyslaní aj príslušníci Národných obranných síl, po adekvátnom výbere a príslušnom výcviku nevidím dôvod, aby sme túto možnosť nevyužili. Či to bude premiérove na Cypre, vám teraz nepoviem, ale určite túto možnosť nevyklúčujem.”

Pavol Vitko

Foto: autor, Michal Bachratý a nrtm. Peter Šulgan

Nadrotmajster Peter Šulgan fotograf, veliteľstvo UNFICYP:

Misia mi zobrala manželstvo. Už sme aj rozvedení. Život však ide ďalej. Netreba vešať hlavu, dôležité je sústrediť sa na prítomnosť a na to, aby sa človek profesijne aj osobnostne posúval

ďalej. Na Cypre okrem spánku 99 percent svojho času venujem fototvorbe. Veľmi ma to profesijne posunulo a robím to, z čoho sa teším.

Rotmajsterka Jana Manová pomocníčka osobného oddelenia veliteľa SLOVCON:

Profesionálnou vojačkou som od roku 2002. Vojakom bol aj manžel, ale z rodiny som sa ako prvá na misiu odhodlala ja. Aj keď už nie som najmladšia, som šťastná, že som sa na to

dala. Dokážem sa spoľahnúť na seba, na kolegov a oni sa môžu spoľahnúť na mňa. Vôbec nebanujem – a budem mať čo rozprávať mojej vnučke.

Čatár Martin Kadilák dozorná a ochranná služba:

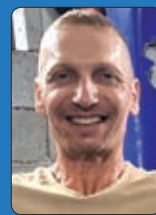
Aj na mňa čaká doma rodina, ale vyslanie do UNFICYP mi dáva skúsenosti, ktoré sa Slovensku pri bežnej službe nadobudnúť nedajú. A benefitom je zdokonalenie sa v angličtine.

Desiatnik Filip Jančovič kuchár:

Naučim sa spolupracovať v novom kolektíve aj mimo bežného rytmu našej domovskej nitrianskej základne. Je to super skúsenosť. Odporúčam ju každému. Kto v misii nebol, nech si to ide vyskúšať.

Rotmajster Miroslav Škadra poddôstojník logistiky:

V UNFICYP som druhýkrát, prvý raz som bol veliteľom družstva na pozícii Pyla a vtedy aj teraz mi to dáva navyše k mojej službe v domovskom útvare v Leviciach obrovské skúsenosti

s iným štýlom práce. Okrem toho si nájdem čas na posilňovňu a sme fajn partia. Odlúčenie je súčasťou poslania vojaka, no a keďže náš syn je už dospelý, tým viac som v pohode.

2004: slovensko-maďarská spolupráca počas výcviku

1960

Cyperská republika vznikla ako samostatný štát 16. augusta. Predtým bol Cyprus súčasťou Britského impéria. Základným dokumentom, ktorý predchádzal osamostatneniu, bola Zürišská dohoda medzi vládami Grécka a Turecka a podpis zmluvy medzi garančnými mocnosťami, ktorú v Londýne 19. 2. 1959, spolu s Gréckom a Tureckom, signovala vláda Veľkej Británie.

1964

Po opakovaných incidentoch a sabotážach na ostrove Bezpečnostná rada OSN 4. marca jednomyselne prijala rezolúciu č. 186, ktorou odporučila vytvorenie mierových síl OSN UNFICYP s cieľom udržať mier na ostrove Cyprus. Na začiatku mala operácia 6 725 vojakov. Do tábora vo Famaguste, kde v súčasnosti sídli veliteľstvo slovenského vojenského kontingentu a Sektoru 4, prišla 19. apríla ako prvá tisícka vojakov z Írska. Koncom roka ich vystriedalo vyše 800 Švédov a vojenský tábor dostal názov Kemp Carl Gustaf.

1974

Otvorené boje prepukli aj v roku 1967, po čiastočnom uvoľnení napätia sa situácia ešte viac vyhrotila v roku 1974, keď gréckocyperská Národná garda zvrhla prezidenta arcibiskupa Makariosa a uskutočnila štátny prevrat. Turecko, ktoré sa obávalo pripojenia ostrova ku Grécku, odvolávajúc sa na Garančnú zmluvu, vysadilo svoje jednotky na severné pobrežie. Po dvojfázovej vojenskej intervencii vznikla v auguste 1974 na líniiach zastavenia paľby nárazníková zóna. Naprieč ostrovom je dlhá 180 kilometrov. Zodpovednosť za východnú časť ostrova prevzali príslušníci rakúskeho kontingentu.

2004: patrolovací post s názvom Crazy Hill

1977

Po viacerých preskupeniach jednotiek UNFICYP za vtedajší Sektor 6, ktorý sa po ďalších zmenách transformoval na Sektor 4, prevzali zodpovednosť Rakúšania. Veliteľstvo ostalo vo Famaguste a tábor niesol meno vojvodu Leopolda V.

1989

Prvá schôdzka lídrov politických strán oboch cyperských komunít sa konala 16. mája v Prahe na podnet vtedajšieho čs. veľvyslanca na Cypre Emila Keblúška, pôvodom Slováka. Lídri obidvoch komunít ho vyhodnotili ako nápomocného v procese hľadania riešenia cyperskej otázky a dohodli sa, že v rozhovoroch budú pokračovať aj na domácej pôde v rámci tzv. bikomunitného dialógu. Pôvodne ho v Nikózii v neutrálnej nárazníkovej zóne organizovalo čs. veľvyslanectvo, od roku 1993 až doteraz pokračuje bikomunitný dialóg každý mesiac pod organizačnou záštitou slovenského veľvyslanca.

2008: pozorovacie stanovisko v bikomunitnej dedine Pyla

1995

V Sektore 4 začali pod rakúskym velením slúžiť aj maďarskí vojaci, ktorí nahradili jednu rakúsku čatu. O dva roky neskôr sa maďarský kontingent rozšíril na strážnu rotu a v roku 1998 jednu čatu rakúskych vojakov vystriedali Slovinci.

1996

V auguste pri demonštráciách zabili dvoch grécko-cyperských demonštrantov. Bolo to len tristo metrov od súčasnej slovenskej pozície CP 10. Na ich pamiatku a aj proti rozdeleniu ostrova sa každoročne na grécko-cyperskej strane uskutočňujú spomienkové zhromaždenia sprevádzané demonštráciami, niektoré z nich často prichádzajú až k hraniciam nárazníkovej zóny v oblasti Deryneia.

2001

Prví príslušníci vtedajšej Armády SR prišli do operácie UNFICYP v máji 2001 a postupne preberali od rakúskeho kontingentu velenie nad Sektorom 4. Slovenský kontingent v sile 280 vojakov (z nich bolo 34 dôstojníkov, 92 práporčíkov a 154 poddôstojníkov) prevzal zodpovednosť za Sektor 4 s veliteľstvom v tábore vo Famaguste s účinnosťou od 18. júna 2001. Zároveň nahradil 245 rakúskych a 29 slovinských vojakov. V sektore pod slovenským velením ostalo pôsobiť 114 maďarských vojakov. Slováci sa popri Britoch a Argentínčanoch stali jedným z troch vedúcich národov v misii. Dňa 31. augusta 2001 sa na slávnostnom premenovaní tá-

bora vojvodu Leopolda V. na tábor generála Milana Rastislava Štefánika zúčastnil slovenský minister obrany Jozef Stank, ako aj najvyšší politický predstaviteľ UNFICYP Zbigniew Włosowicz z Poľska a vojenský veliteľ misie UNFICYP generálmajor Victor Ranu z Nepálu. Nárazníková zóna Sektoru 4, za ktorú zodpovedajú Slováci, má dĺžku 60 kilometrov a plochu asi 140 štvorcových kilometrov, pričom sa v nej okrem iného nachádzajú aj štyri aktívne mŕtinové polia.

2004

Prvú stratu zaznamenal slovenský kontingent 8. júna, keď zahynul v operácii UNFICYP rotný Miroslav Hruška. Druhá strata na živote príslušníka SLOVCON bola 5. septembra 2008.

V čase osobného voľna pri tragickej nehode zomrel slobodník Alexander Šimkovič.

2005

Od marca 2005 do septembra 2014 pôsobili v Sektore 4 pod slovenským velením aj štyria dôstojníci chorvátskeho kontingentu.

2005

Po výraznom znížení celkových počtov vojakov velenie misie zriadilo tímy MOLO (Military Observer and Liaison Officer), ktorých hlavnou úlohou bolo a je zabezpečiť vyjednávanie a vyššiu formu komunikácie s jednotkami opozíčných síl, ako aj s predstaviteľmi miestnych samospráv. V Sektore 4 ich pôvodne pôsobilo šesť.

2012: ženijná čata upravuje patrolovacie cesty

2010

Prípravu našich vojakov na Cypre začali na ďalších desať rokov zabezpečovať Vzdušné sily OS SR. Celkový počet mnohonárodných vojenských síl v UNFICYP klesol na 863.

2011

V septembri 2011 sa súčasťou mnohonárodného kontingentu Sektoru 4 stali príslušníci srbských ozbrojených síl, ktorí 27. septembra okrem iného prevzali zodpovednosť za priestor zodpovednosti 2. strážnej čaty.

2013

V septembri vystriedala v našom sektore dvoch MOLO-dôstojníkov z Chorvátska dvojica dôstojníkov z Ukrajiny.

2016

Počet slovenských vojakov – reflektujúc požiadavky OSN – postupne klesol na 159.

2017: slovensko-maďarsko-ukrajinské hliadkovanie pozdĺž pobrežia

2018

Na základe hodnotiacej správy z veliteľstva OSN (DPKO) v New Yorku a odporúčania stálej misie v New Yorku slovenskí vojaci k 1. septembru prevzali 99 pozícií po maďarských, srbských aj ukrajinských vojakoch a v Sektore 4 odvtedy pôsobili už iba príslušníci OS SR.

2020

Slovenskí vojaci v UNFICYP v Sektore 4 aj na veliteľstve misie obsadzovali 240 pozícií, pričom v tomto počte bolo zastúpených až 82 druhov odborností.

2023

Ak bola v roku 2008 prvou dočasne zastupujúcou veliteľkou SLOVCON na Cypre majorka Ingrid Karásková, prvou riadne vymenovanou veliteľkou – ženou bola podplukovníčka Katarína Gargalíková (od 13.9.2023 do 17.9.2025) a druhou podplukovníčka Jana Pastorčáková (od 18.9.2025)

2025

V sektore 4 začali od 13.marca pod slovenským velením pôsobiť šiesti slovenskí vojaci – jeden príslušník MOLO tímu a piati príslušníci strážneho družstva.

2026

Po predchádzajúcich zníženíach počtov na 225 sa tento rok slovenský kontingent rozšíril na aktuálnych 234 vojakov. V UNFICYP už slúžilo viac ako 4 700 príslušníkov OS SR a slovenskému kontingentu velilo 29 dôstojníkov.

2021: veliteľka UNFICYP nórska genmjr. Ingrid Gjerde a veliteľ SLOVCON pplk Ján Hric v čase covidu

Veliteľka slovenského kontingentu v operácii UNFICYP podplukovníčka Jana Pastorčáková:

Opäť v štandardnom režime

Mohli by ste nám predstaviť postavenie slovenského kontingentu v štruktúre UNFICYP na Cypre?

Štruktúru UNFICYP, tak ako aj ostatné OSN misie, tvoria tri základné zložky či piliere – civilná, vojenská a policajná. Príslušníci slovenského kontingentu zastávajú v rámci vojenskej zložky hneď niekoľko pozícií. Najvýznamnejšou, a zároveň si dovoľm povedať aj najnosnejšou, je plnenie úloh v priestore zodpovednosti jedného z troch sektorov, na ktoré je ostrov operačne rozdelený – a to v Sektore 4. Ten pokrýva rozsiahlu a citlivú východnú časť nárazníkovej zóny, vrátane oblastí Pylý či Varoshe. Ďalším veľmi dôležitým zastúpením slovenského kontingentu je obsadenie pozície ženijnej čaty, ktorá má samostatné operačné postavenie a je priamo podriadená vojenskému veliteľovi misie, tzv. Force commanderovi. Ako slovenský kontingent ďalej prispievame šiestimi pozíciami v rámci štruktúry veliteľstva a šiestimi pozíciami vojenskej polície misie.

A aké je samotné členenie našej jednotky s veliteľstvom vo Famaguste?

Jednotka, ktorá zodpovedá za plnenie operačnej úlohy v Sektore 4, je rozčlenená na veliteľstvo so svojim zabezpečujúcim štábom, strážnu rotu – zloženú z troch strážnych čiat a tzv. sektor pozorovateľov – MOLO tímy. Zároveň máme v tejto štruktúre šesť pozícií, ktoré sú na základe technickej dohody medzi oboma krajinami obsadené vojakmi Slovenských ozbrojených síl.

Ktoré pozície zastávajú slovenskí vojaci na veliteľstve v Nikózii?

V štruktúre vojenského veliteľstva misie obsadzujeme pozície náčelníka oddelenia ženijnej podpory a jeho staršieho poddôstojníka, styčného dôstojníka pre turecko-cyperskú stranu, náčelníka oddelenia logistickej podpory, dôstojníka riadenia operácií v rámci operačného oddelenia a staršieho

poddôstojníka oddelenia styku s verejnosťou/PIO, ktorý je konkrétne aj hlavným fotografom misie.

Čo v ostatnom čase vykonávala v prospech OSN naša ženijná čata?

Medzi rutinné úlohy ženijnej čaty patrí najmä pravidelná údržba patrolovacích trás, opravy a údržba objektov a budov jednotlivých patrolovacích základní a pozorovacích stanovišť OSN. Pre toto letné obdobie je nevyhnutná úloha zriaďovania tzv. protipožiarnych pásov v buffer zóne. Avšak v nedávnom období plnili jednu špecifickú, pre misiu nezvyčajnú úlohu. Tou bola výstavba balistických protidronových úkrytov vo vonkajších priestoroch veliteľstva misie. Išlo o jedno z opatrení na ochranu síl po marcovom útoku dronu na britskú leteckú základňu na Cypre.

A samotná rota?

Strážna rota je prioritne predurčená na plnenie úloh patrolovania a pozorovania dodržiavania stanovených pravidiel, statusu quo, oboma zúčastnenými stranami konfliktu na čiarach zastavenia palby, v tzv. nárazníkovej zóne a na ďalších sporných územiach ako sú Varosha a Strovília. Príslušníci jednotlivých patrol sú našimi senzormi v priestore a okamžite tak informujú o posilňovaní pozícií, či zmene postoja opozíčných síl, čím priamo prispievajú k zabráneniu obnovenia bojov a tak k naplneniu mandátu misie. Osobitne by som chcela vyzdvihnúť ich vysokú úroveň profesionalitu a nasadenia počas nedávnej eskalácie napätia tureckými Cyperčanmi v nárazníkovej zóne v Pyle, čím opäť prispeli k vysokému kreditu slovenských vojakov v misii. Ďalšou nemenej dôležitou úlohou roty je zabezpečovanie ochrany síl, a to strážením vstupov a pozorovaním perimetrov nášho veliteľstva a jednotlivých patrolovacích základní v priestore zodpovednosti.

Akú využívate techniku? Je prenájatá od OSN alebo máme aj vlastnú?

V rámci misie sa využíva technika vo vlastníctve OSN, ktorá pozostáva najmä z patrolovacích vozidiel a chladiarenských automobilov určených na prepravu potravín. Súčasne je v operácii nasadená aj technika vo vlastníctve slovenského kontingentu (Contingent Owned Equipment – COE). Ide predovšetkým o špeciálnu ženíjnú techniku využívanú na plnenie operačných úloh, ako aj o logistické prostriedky, medzi ktoré patria cisternové vozidlá na prepravu vody a nákladné automobily zabezpečujúce podporu jednotky.

Do akej miery jej dokážete poskytovať servis?

Prevádzka techniky COE v priestore operácie sa vykonáva spravidla podľa rovnakých zásad, aké platia pre prevádzku pozemnej výzbroje a techniky v Ozbrojených silách Slovenskej republiky. Riadi sa ustanoveniami služobných pomôcok a príslušnými smernicami Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Zároveň zohľadňuje špecifiká operačného prostredia a požiadavky vyplývajúce z platných štandardných operačných postupov (SOP) misie. Celkovo, čo sa týka logistickej podpory operácie zo Slovenska, je nastavená veľmi dobre a aj v iných oblastiach nám umožňuje plniť úlohy včas a kvalitne. A čo sa týka techniky vo vlastníctve OSN, tá je pravidelne servisovaná miestnymi poskytovateľmi v civilnom sektore v závislosti od typu a značky.

Očakávate zo Slovenska nové uniformy a ručné zbrane?

Nové uniformy vzor 25 budú do misie postupne zavádzané od tohto septembra. Polovica kontingentu predstavujúca septembrovú rotáciu bude nimi vystrojená na Slovensku ešte pred príchodom, pričom druhá polovica, čiže marcová rotácia, by mala byť osobitne dostrojená v rámci logistického závozu materiálu do operácie. Čo sa týka ručných zbraní, po poslednej návšteve náčelníka Generálneho štábu OS SR v misii, bola iniciovaná ich obmena, avšak realizácia je stále v procese a konkrétny dátum stanovený ešte nebol.

Základný tábor vo Famaguste, ako aj ostatné základne majú už pekných pár desaťročí. Je teda ubytovanie a ďalšie zázemie ešte v poriadku, alebo budete žiadať o rekonštrukcie?

Áno, majú za sebou desaťročia. Napríklad základné prvotné budovy terajšieho kempu generála Štefánika, čiže nášho veliteľstva vo Famaguste, boli vybudované po druhej svetovej vojne koncom štyridsiatych rokov minulého storočia pôvodne ako prechodné ubytovanie pre Židov na ich ceste späť do Izraela. Celkovo, čo sa týka infraštruktúry tejto misie, všetko pôsobí staro. Avšak myšlienkou a úlohou nie je stavať mohutné, moderné základne, ale vytvárať podmienky na mierový dialóg a ukončiť tak tento 60 rokov trvajúci konflikt. Ale, zároveň na druhej strane, je mojou povinnosťou

vytvárať vojakom vhodné podmienky na plnenie ich úloh. Čo sa dá, opravujeme si sami, respektíve s pomocou ženínej čaty. A áno, spolu s logistikou sme už žiadali veliteľstvo misie o rekonštrukciu najviac poškodených ubytovacích priestorov a projekt je na dobrej ceste.

Zmenilo či mení sa niečo na vašej službe v súvislosti s napätím na Blízkom východe?

Konflikt na Blízkom východe má samozrejme vplyv aj na nás. Hneď v úvode po jeho vypuknutí sme sa z médií dozvedeli, že dve balistické rakety boli vypálené v smere na Cyprus. Našťastie sa do priestoru ostrova nedostali. Čo sa však týka útokov dronmi, celkovo boli tri a jeden z nich dokonca aj zasiahol svoj cieľ – a to objekt na britskej leteckej základni v Akrotiri. Tu je veľmi dôležité spomenúť, že žiaden z týchto útokov nebol nasmerovaný na jednotky OSN a už vôbec nie na príslušníkov slovenského kontingentu. Aj napriek tomu bol v rámci prevencie a ochrany misiou zvýšený pohotovostný stupeň a implementované určité špecifické opatrenia na ochranu síl. Našťastie to netrvalo dlho a po niekoľkých dňoch sme sa vrátili späť k štandardnému plneniu úloh.

**Splnenie úlohy je prvoradé
– nie zo strachu, ale
z vlastného presvedčenia**

Po pozícii zástupkyne veliteľa slovenského kontingentu v operácii Posilnená predsunutá prítomnosť v Lotyšsku v roku 2020/2021 ešte v hodnosti kapitán je to teraz už vaša druhá významná pozícia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Takže môžete porovnať...

V tom čase to bolo zložité covidové obdobie, a o to náročnejšie bolo aj plnenie úloh. Množstvo obmedzení, karantény, zhoršené podmienky na ubytovanie i stravovanie a s tým spojená aj nervozita a frustrácia u príslušníkov kontingentu. Ale musím vyzdvihnúť vtedajšieho veliteľa majora Németha, dnes už plukovníka, ktorý celú situáciu zvládol na veľmi dobrej úrovni. Vtedy mi ani nenapadlo, že ja raz budem veliť na Cypre. S odstupom času môžem povedať, že misia, tak ako bola nastavená, mi dala veľa. Hlavne odolnosť a vytrvalosť v zložitých situáciách. Bezpochyby ma to pripravilo na pozíciu, v ktorej som teraz. Preto stále pripomínam vojakom, aby si vážili podmienky na Cypre, lebo sú misie, kde je to oveľa horšie.

Ako znie vaše veliteľské krédo?

Ak mám byť úprimná, doteraz som žiadne nemala. Ale prečo nie? Bude znieť takto: „Splnenie úlohy je prvoradé – nie zo strachu, ale z vlastného presvedčenia.“ Je to spojenie dobre známeho „mission first“ a pozitívnej motivácie. To je presne to, čo ma drží nad vodou aj v tých najnáročnejších situáciách. A všetko ostatné musí k tomu smerovať.

Čo vás čaká v najbližšom období?

Najbližšie dva mesiace nás čaká cyperské horúce leto a ja len dúfam, že tak, ako budú teploty rásť, bude počet vojenských incidentov a narušení statusu quo klesať. Zároveň to budú pre septembrovú rotáciu posledné mesiace v tejto misii. Všetkým nám prajem, aby sme už nemuseli čeliť žiadnej zhoršenej bezpečnostnej situácii či eskalácii napätia od jednej alebo druhej strany opozičných síl. Prioritou bude pripraviť sa na pravidelnú rotáciu personálu a načerpať sily do plnenia úloh späť na Slovensku.

Pavol Vitko
Foto: autor

TÉMA

V zrkadle detských očí

Brig. gen. Norbert Hrib

„Skutočnosť, že za 25 rokov existencie súťaže Vojaci očami detí prišlo organizátorom okolo 37 000 výtvarných prác, vnímam ako významný príspevok k dlhoročnému budovaniu vzťahu školákov k našim ozbrojeným silám a k vlastenectvu ako takému,“ uviedol brigádny generál Norbert Hrib.

Nový zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, ktorý na začiatku svojej vojenskej kariéry pôsobil okrem iného aj v oblasti personalistiky a spolupráce s verejnosťou, zároveň ocenil, že v roku 2026 sa do súťaže zapojil rekordný počet škôl – až 377.

Súčasných i minulých porotcov – umelcov sme sa opýtali, ako vnímajú súťaž Vojaci očami detí:

Jozef Porubčin:

Do poroty som chodil s veľkou radosťou tiež preto, lebo to bolo obo-
hacujúce aj pre mňa. Videl som ako sa základné školy či základné

umelecké školy venujú deťom, ako ich vedú – a zároveň koľko talentu je v samotných školákoch. Z tých obrázkov nikdy nevyžarovala žiadna nenávisť. Cítil som však z nich také detské vyjadrenie myšlienok, že nebojíme sa, sme silní, vieme sa brániť, vojaci sú kamaráti a chceme žiť v mieri. Tiež

verím tomu, že všetky dievčatá a chlapci, ktorí súťažou prešli, sa prostredníctvom zadanej témy emocionálne priblížili k armáde, takže by bolo fajn, aby ste súťaž udržali aj v budúcich rokoch. (Ak v reprezentatívnej monografii o akademickom maliarovi J. Porubčinovi publikoval v roku 2022 jej zostavovateľ Ľubomír Podušel 180 reprodukcii výtvarných diel, vrátane monumentálnej a sakrálnnej tvorby, ako aj kópií starých majstrov, je to len zlomok z jeho bohatšej tvorby.)

Ivett Axamitová:

Súťaž vnímam vždy veľmi pozitívne, lebo pre mňa ako umelkyňu je kreativita a súťaživosť detí iným pohľadom na život práve cez ich tvorbu. Oceňujem ich talent, ako aj podporu zo strany pedagógov. Priznám sa, že niekedy boli pre mňa kresby aj nenápadnou inšpiráciou.

(Akademická sochárka, je jednou z najvýznamnejších predstaviteľiek slovenskej keramickej tvorby. Pripravila viac než pol stovky samostatných

Múzy nemlčia

Na začiatku budem ako autor tohto článku osobnejší a položím si rečnícku otázku: Prečo som si pred 26 rokmi, tesne po príchode na MO SR, vôbec vymyslel súťaž Vojaci očami detí? Odpoveď by mohla byť jednoduchá. Aj preto, lebo neviem maľovať. No o to viac mám rád výtvarné umenie. A, pravdaže, rád mám aj vojakov. Navyše, prečo by malo v rezorte obrany platiť to známe „Inter arma silent musae,“ keď u nás múzy mlčať nemusia? Ťažiskovým cieľom bolo však podnietiť záujem školákov o svet vojakov. Vzbudiť v nich emócie smerujúce k činnosti ozbrojených síl a k obrane vlasti. Poskytnúť im platformu na to, aby v tejto oblasti priateľsky, úprimne a pravdivo vyjadrili svoje pocity. Detskými očami a s talentom sebe vlastným.

Záujem, tvorba, rešpekt

Orientačný súhrn hneď na začiatku: Súťaž má dve kategórie – mladší žiaci a starší žiaci. Za uvedené roky sme hodnotili približne 37 000 detských výtvarných prác. Je to veľa? Je to málo? Nuž, predstavme si, že za každým jedným výkresom je dievča či chlapec, ktorý kreslí vojakov. Niektorí z nich vojakov možno ešte ani naživo nevideli. Azda si vojenskú inšpiráciu stiahnu z internetu, možno si zalistujú v knihe alebo sa vrátia k niektorému filmu. Pani učiteľka, možno aj mamka či otec, im pred kreslením o vojakoch azda niečo povedia. A v škole na výtvarnej výchove bude o vojakoch hovoriť rovno celá trieda. Lebo tak to zvyčajne býva. Vojakov kreslia viacerí, pričom pani učiteľka zvyčajne pošle do súťaže len tie najlepšie práce.

„Aj v našej škole kreslil vojakov celý ročník, teda asi sto žiakov, pričom pani učiteľka poslala do súťaže len niekoľko najlepších prác,“ ozrejmila nám v roku 2017 Klára Bilíková z Nitrianskych Hrnčiaroviec, víťazka kategórie starší žiaci. Takže celkovo to nebude „len“ 37 000 prác, ale nepochybne aj niekoľkonásobne viac.

Po podnietení záujmu prichádza s ďalšími informáciami a prostredníctvom samotnej tvorby aj rešpekt, úcta a neraz tiež obdiv k činnosti vojakov. No a to sa už blížíme k jadrú cieľa našej súťaže. Je ním aj posilňovanie vlastenectva, vnímanie úloh štátu a vojakov napríklad v čase krízových situácií, ako aj našich medzinárodných väzieb či ukotvenia. A, nepo-

V roku 2024 sa uskutočnilo slávnostné odovzdanie cien v Sále cti a slávy 21. mechanizovaného práporu v Trebišove

výstav doma i v zahraničí. Získala celý rad ocenení, vrátane napríklad Slovenky roka v kategórii umenie a kultúra.)

Peter Liška:

Pre mňa je táto výtvarná súťaž mimoriadne osviežujúca najmä preto, že sa koná vo vojenskom prostredí, v ktorom by som niečo podobné vôbec nečakal. Palec hore! (Mgr. art., výtvarník a dizajnér, vysokoškolský pedagóg na bratislavskej Vysokej škole výtvarných umení)

Slobodníčka Sára Puškášová:

Táto súťaž znamená veľa pre budovanie vzťahu detí s výtvarným nadaním k našim ozbrojeným silám. Tiež ma teší, že prakticky celé ozbrojené sily sa celý tento rok na skvelé kresby týchto detí pozerajú. Stolový rezortný kalendár na rok 2026 bol totiž vydaný práve s ich dielkami. (K výtvarnému umeniu má blízko aj vďaka štúdiu na Strednej grafickej škole a grafike sa naďalej

venuje vo voľnom čase. Služí na Veliteľstve posádky Bratislava.)

Martin Kellenberger:

Napriek tomu že súťaž už má skvelú dlhoročnú tradíciu, nevidieť na nej žiadne vrásky. Naopak, opakovane v sebe prináša sviežosť a radosť z tvorby. Vždy tu nachádzam nové a nové nápady, ako školáci dokážu vidieť svet vojakov očami svojho detstva. Preto už veľa rokov chodím do poroty veľmi rád.

Víťazných výtvarníkov aj ich rodičov hostila v roku 2015 Letecká základňa Prešov

Výstavná stena s ocenenými kresbami v Spišskej Novej Vsi

chybne, aj tradícií. Pravdaže – na primeranej úrovni detských vnemov a emócií.

Málo čakaný rekord

Najviac výtvarných prác, až 4 043, prišlo v roku 2021. Vojaci boli vtedy k školákovi najbližšie. Nebudeme tu teraz polemizovať o všetkých peripetiách ich nasadenia v rámci covidových opatrení, no príslušníci Ozbrojených síl SR plnili úlohy od veľkých miest až po najmenšie dediny. Pomáhali všade – a deti to videli. Zaujímavé je, že druhý najvyšší počet prác nám prišiel tento rok. Nehovoriac o tom, že ak by sme ráтали, z koľkých škôl k nám výkresy dorazili, tak rekordný bol práve aktuálny rok 2026. Bolo to 377 základných a základných umeleckých škôl. Predchádzajúci rekord z roku 2023 bol 353. Prečo bol tento rok taký úspešný? Do istej miery to ani sami nevieme. Nerobili sme žiadnu osobitnú prezentačnú kampaň. Vojaci cvičia vo svojich mierových posádkach či výcvikových priestoroch alebo sú, podobne ako inokedy, nasadení v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

No na druhej strane tušíme. Medzinárodná bezpečnostná situácia sa za ostatné roky značne zhoršila. Boli by sme naivní, ak by sme si mysleli, že deti to aspoň sprostredkovane nevnímajú. O to viac sa svojimi očami pozerajú na vojakov ako na tých, ktorí sú pre ne zárukou bezpečia, kamarátstva a mieru.

Smutné aj veselé

Kedy boli detské výkresy najsmutnejšie? Keď v januári 2006 havarovalo pri maďarskej obci Hejce lietadlo An-24 a okrem Martina Farkaša zahynulo všetkých 42 ľudí, ktorí sa v ňom vracali z vojenskej operácie KFOR v Kosove. No a kedy bývajú

obrázky plné vojenských hrdinov? Po vojenskej pomoci pri povodniach, požiaroch či snehových kalamitách... Celkovo však vojaci na obrázkoch školákov najčastejšie cvičia, pomáhajú – a hrajú sa s deťmi. Tieto kresby bývajú zároveň najveselšie.

S účasťou profesionálov

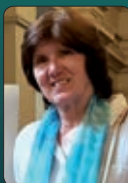
Bolo by nekorektné, keby talent tisícok detí, za ktorým stojí aj pedagogické úsilie ich vyučujúcich či pomoc rodičov, hodnotili len zaničení amatéri. Preto do poroty pozývame aj profesionálnych výtvarníkov. Dlhé roky prichádzajú práce hodnotiť František Guldán či Martin Kellenberger. Medzi porotcami býval stálicou akademický maliar Jozef Porubčin, v porote boli neraz aj výtvarníčky Ľubica Suchalová Harichová, Ivett Axamitová či Katarína Böhmová Trizuliaková alebo Peter Liška, ktorý učí na Vysokej škole výtvarných umení. V ostatných rokoch prijal pozvanie do poroty tiež podpredseda Slovenskej výtvarnej únie Branislav Jelenčík. Všetci tak robia v záujme dobrej veci – s honorárom rovnajúcim sa priateľskému úsmevu a suveníru typu šiltovka či tričko.

Aj z vojenského prostredia prichádzajú hodnotiť ľudia, ktorí majú k výtvarnému umeniu blízko. Napríklad majorka Lenka Zvalová-Gavajová z Generálneho štábu OS SR je amatérska výtvarníčka, slobodníčka Sára Puškášová z Čestnej stráže Ozbrojených síl SR je zasa grafička. Grafičkou je tiež Alžbeta Halušková z Kancelárie ministra obrany. No ďalší členovia poroty z rezortu obrany zvyknú pôsobiť najmä v oblasti komunikácie.

Profesionálnym výtvarníkom v porote patrí veľké poďakovanie, pretože našej súťaži prinášajú značnú dávku prestíže a dôvery-

(Mgr., je jeden z najvýznamnejších žijúcich slovenských ilustrátorov, maliarov a grafikov. Ilustroval stovky kníh, najmä detských, mal desiatky autorských výstav v USA, Maďarsku, ČR, Rakúsku, Poľsku, Francúzsku či na Slovensku. Spomeňme napríklad ním ilustrovanú knihu Princ a krása zeme, ktorú vydala s podporou MO SR Vojenská podporná nadácia a v ktorej sú publikované rozprávky z troch desiatok krajín, kde od roku 1993 pôsobili v rámci operácií medzinárodného krízového manažmentu slovenskí vojaci.)

Katarína Böhmová Trizuliaková:

Súťaž vnímam veľmi pozitívne, lebo tvorivosť je základná vlastnosť človeka a detská tvorivosť je špeciálny fenomén, kedy dieťa bez neja-

kých okolkov priamo vyjadruje čo cíti a táto výpoveď je preto autentická a pravdivá. Navyše v človeku ostáva. Takže ak rezort obrany motivuje deti prostredníctvom svojej súťaže, aby svoju tvorbu zamerali tiež smerom k vojakovi a k obrane vlasti, môže tým len a len získať,

a to hlavne v dlhodobom horizonte. *(Akademická výtvarníčka, významná maliarka, textilná výtvarníčka a návrhárka. Jej diela boli prezentované na desiatkach výstav, vrátane spoločnej výstavy umelecky jedinečnej slovenskej rodiny Trizuliakovcov, ktorá sa v roku 2023 uskutočnila v bratislavskom Pistoriho paláci. Získala celý rad ocenení, vrátane Fra Angelica za rok 2025.)*

Majorka Lenka Gavajová:

Súťaž Vojaci očami detí vnímam ako originálne stretnutie dvoch svetov – sveta detskej fantázie so svetom

hodnosti. Veľká vďaka patrí aj pani Milene Slezákovej, do vlaňajšieho roka tajomníčke redakcie Obrany, ktorá všetky predchádzajúce ročníky súťaže spoluorganizovala a administrovala. Pomáhala aj tento rok, hoci už ako dôchodkyňa. Klobúk dole patrí tiež Milošovi Ščepkovi, dlhoročnému vedúcemu oddelenia rezortnej tlače (okrem iného bývalému šéfredaktorovi mesačníka Zorníčka), ktorý po príchode do rezortu pred pätnástimi rokmi vdýchol súťaži druhý dych a s týmto dychom stíha doteraz.

Putovné výstavy

Vecou prestíže býva aj slávnostné oceňovanie. Nejde iba o symbolické finančné odmeny (za prvé miesto 160 eur, za druhé miesto 130 eur, za tretie miesto 110 eur v oboch kategóriách), plus vecné dary a diplom k tomu. Keďže súťaž tradične vyhlasuje minister obrany, náčelník Generálneho štábu a redakcia Obrany, tak pokiaľ sa to dá, minister, náčelník a šéfredaktor tieto ceny odovzdávajú osobne alebo v zastúpení. Slávnostné vyhodnotenie sa konávalo v rámci vojenských podujatí pre deti (najmä Deň detí s armádou či Deň otvorených dverí). Inokedy sú deti aj s rodičmi či učiteľmi pozvané priamo na Ministerstvo obrany SR. Dvakrát, keď na šiestich oceňovaných miestach skončili takmer všetky deti z východu, sme vyhodnotenie uskutočnili na leteckej základni v Prešove a v 21. mechanizovanom prápore v Trebišove. Pravdaže – aj tu na slávnostnej úrovni, spojenej s exkurziou zameranou na vojakov a ich techniku.

Tie najlepšie kresby tradične uverejňujeme v našom mesačníku Obrana či na internetových stránkach rezortu. Taktiež sme z nich pripravovali putovnú výstavu, ktorá bola prezentovaná od Bratislavy cez Banskú Bystricu až po Liptovský Mikuláš či Svidník. A tento rok Tlačový odbor Kancelárie ministra obrany SR vydal pri príležitosti 25. ročníka súťaže

Putovné výstavy víťazných prác nachádzali veľký ohlas

Vážení organizátori výtvarnej súťaže Vojaci očami detí,

s veľkou úctou a nadšením Vám predstavujeme prácu našich piatakov, ktorí sa zapojili do súťaže Vojaci očami detí. Táto téma v nich vzbudila silné emócie, zvedavosť a úprimný záujem o minulosť, hrdinstvo, odvahu i cenu mieru.

Počas prípravy sa žiaci dozvedeli mnohé nové fakty o vojenskej histórii, symboloch odvahy a službe vlasti. Spoločne sme diskutovali o tom, čo znamená brániť svoju krajinu, aké sú dôsledky vojny na život bežného človeka a prečo je mier takou vzácnou hodnotou. Zvlášť dôležité je pre nás to, že sa na projekte zúčastnili aj deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktoré často nemajú priamy kontakt s historickými témami, ani dostatok podnetov na rozvoj občianskeho a hodnotového myslenia. Práca na súťažnom projekte im otvorila nové obzory, pomohla lepšie porozumieť minulosti a vyjadriť svoje pocity výtvarne, slovne i tvorivo.

Ďakujeme, že ste našim deťom dali možnosť cítiť sa dôležito, hodnotne a byť súčasťou niečoho väčšieho.

*S úctou žiaci a učiteľka Mgr. Simona Kravcová
Základná škola v Malcove, okres Bardejov (rok 2025)*

stolový kalendár Ministerstva obrany SR práve s kresbami zo súťaže Vojaci očami detí.

Už aj deti detí

Pre zaujímavosť – súťaž je už dokonca viacgeneračná. Stretli sme sa totiž s dámou, ktorá prvýkrát sprevádzala na vyhodnotenie súťaže svojho syna – a s odstupom dvoch desaťročí prišla podporiť svoju úspešnú vnučku. No a napríklad prešovskí súrodenci Gašparovci boli ocenení všetci traja. Melanka si preberala cenu na vojenskom podujatí v Lučenci, Marek vo Svidníku a Terezka doma v Prešove. Dvakrát bola prvá Klára Bilíková z Nitrianskych Hrnčiaroviec (v rokoch 2017 a 2018) a Daniel Tocik z Trebišova (v rokoch 2003 a 2007). Mimochodom – Klára dnes študuje filmárstvo na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a Daniel po štúdiách grafického dizajnu v Edinburghu pracuje v tomto odbore v Londýne.

služby vlasti. Ako profesionálna vojačka i členka poroty som mala možnosť vidieť, ako úprimne, citlivo a bez predsudkov dokážu deti zachytiť vojakov a ich

poslanie. Každá výtvarná práca mi pripomína, že za každou uniformou je človek a za každou kresbou jedinečný detský pohľad na svet. Po 25 rokoch zostáva súťaž krásnym dôkazom toho, že umenie dokáže spájať ľudí, prebúdzat záujem o svet okolo nás a pomáhať nám vidieť jeden druhého nielen očami, ale aj srdcom.

(Amatérska výtvarníčka, viackrát bola ocenená v rámci celorezortných súťažných prehliadok Galéria MIL, slúži na Generálnom štábe OS SR.)

Branislav Jelenčík:

V prvom rade je táto súťaž dobrá vec aj preto, lebo donedávna sme sa aj u nás stretali s názormi, že armáda je nepotrebná a nemá v modernom svete čo robiť. Najmä od začiatku vojny na Ukrajine sú takéto radikálne postoje už síce za nami, ale v záujme o obranu vlasti

je fajn deti podporovať aj týmto spôsobom. Mňa samého prekvapilo s akou dôverou školáci vykrešľujú armádu. Ako veria, že nás ochráni, že pomôže, že vojačky a vojaci sú kamaráti. No a keďže deti vo svojich prácach kreslia pravdu, ktorá je pre nich prirodzená, je to slušný základ na to, aby sa tento vzťah k armáde a k obrane vlasti rozvíjal ďalej. *(doc. Ing., ArtD., Fakulta architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity Bratislava, člen vedeckej rady a senátu fakulty, podpredseda Slovenskej výtvarnej únie.)*

„O vojenskej výtvarnej súťaži sme sa dozvedeli pred tromi rokmi od otecka nášho žiaka, profesionálneho vojaka, ktorý nám priniesol do školy časopis Obrana s príslušným oznamom,“ spomenula ešte v roku 2017 Katarína Berešíková, vtedy už dve desaťročia učiteľka výtvarnej výchovy na Základnej škole Jána Švermu v Michalovciach. A prečo jej zverenci stáli trikrát po sebe na stupňoch víťazov? Veď

po zlatých Filipovi Hakajovi a Alexandre Borščovej získal v roku 2017 Dávidko Ujhelyi bronz. „Vojakov chcú u nás kresliť hlavne chlapci. Je to pre nich veľmi vďačná téma a doslova medzi sebou súťažia. Výtvarný talent sa vtedy prebudí aj v tých, ktorých inak kreslenie nebaví. No a keďže máme len jednu hodinu výtvarnej týždenne, spravidla dokončujeme práce o vojakoch po vyučovaní na výtvarnom krúžku,“ ozrejmila PaedDr. K. Berešíková s tým, že do súťaže posielajú len tie najlepšie detské diela.

V tomto porovnaní je zaujímavé, že v aktuálnom ročníku porota vybrala na stupne víťazov len dievčatá. No je ešte zaujímavejšie, že nám postupne prichádza čoraz viac výkresov z vojenských rodín. Deti skrátka maľujú svojich rodičov. Svoje vzory. A tak osobitnú cenu poroty dostali tento rok 11-ročný Tomáš Müller za prácu Strategická vízia mieru, ako aj jeho 14-ročný brat Samuel s dielom V Tvojich šlapajach. Práce boli inšpirované ich otcom, podplukovníkom Marekom Müllerom, a vytvorili ich pri príležitosti 30. výročia jeho služby v Ozbroy-

Sofia Lovásová z Trebišova vyhrala v roku 2024 kategóriu starších žiakov s maľbou vojenského policajta so psom, v ktorej stvárnila svojho zosnulého strýka. Na fotografii s kalendárom MO SR na rok 2026.

jených silách SR. No nielen to. Ďalší traja synovia pplk. Müllera nám pri tejto príležitosti, ako aj na pozadí oboch kresieb, zaslali mimoriadne dojímavý list, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou oboch obrázkov.

„Budovanie vzťahu detí k obrane si vyžaduje citlivý a veku primeraný prístup. Zo psychologického hľadiska je dôležité rozvíjať u detí pocit zodpovednosti, spolupatričnosti a ochoty pomáhať druhým. Významnú úlohu zohrávajú rodičia, učitelia a ďalšie vzory, ktoré deťom ukazujú, že služba v ozbrojených silách nie je len o ozbrojenom konflikte, ale aj o pripravenosti pomáhať v krízových situáciách a o ochrane hodnôt, na ktorých spoločnosť stojí. Vhodne zvolené aktivity môžu podporovať odolnosť, tímovú spoluprácu a pripravenosť zvládať záťažové situácie. Takýto prístup podporuje formovanie detí v zodpovedných občanov, ktorí si uvedomujú význam spolupráce, pomoci druhým

a ochrany spoločnosti. A nepochybne k budovaniu tohto vzťahu napomáha aj výtvarná súťaž organizovaná našim rezortom,“ povedala plukovníčka Andrea Víteková, veliteľka Centra psychologických služieb OS SR a hlavná psychologička ozbrojených síl na margo 25. ročníkov súťaže Vojaci očami detí.

Plk. A. Víteková

Jedenáštčenná porota súťaže v roku 2026

František Guldán:

Teším sa, že za tie roky majú naše decká stále obrovskú radosť z maľovania. Ak aj popri všetkom ostatnom maľujú tiež vojakov, tak je to tiež výborné. Hlavne, aby nebola vojna a mohli si v pokoji maľovať ďalej.

(Ing., je renomovaný ilustrátor, sochár, maliar a publicista. Z desiatok výstav doma i v zahraničí spomeňme napríklad tú reprezentatívnu, ktorú mu zorganizovali

v Londýne pri príležitosti jeho sedemdesiatky.)

Alžbeta Halušková:

Výtvarnú súťaž Vojaci očami detí vnímam ako veľmi peknú tradíciu, ktorá už 25 rokov spája detskú tvorivosť s témou služby vlas-

ti. Je naozaj obdivuhodné, že aj po štvrtstoročí si zachováva svoju popularitu a naďalej oslovuje množstvo detí z celého Slovenska. Tento ročník bol v hodnotení výz-

vou. Pre mňa osobne je zaujímavé sledovať diela, na ktorých je vidieť rukopis otvorenej a hravej detskej mysle, ktorá ešte nekladie dôraz na pravidlá a normy. Teším sa z prác, ktoré sú uletené, slobodné a reflektujú danú tému tak, ako ju bežne nevnímame a nevidíme. Takých prác bolo tento rok naozaj množstvo. Už teraz sa teším, čo prinesie budúci ročník!

(Mgr. art., absolventka vizuálnej komunikácie na Vysokej škole výtvarných umení Bratislava, pracuje v Kancelárii ministra obrany SR – odbor marketingu.)

Ochota pomáhať, odvaha bojovať

„Vojakov mám rada pre to, čo robia pre iných, a pre ich odvahu bojovať,“ povedala nám štrnásťročná Mia Madarásová po tom, ako si 19. júna v prijímacom salóniku ministra obrany prevzala ocenenie za druhé miesto v súťaži Vojaci očami detí v kategórii starších žiakov.

Víťazi 25. ročníka súťaže Vojaci očami detí

Riaditeľ tlačového odboru a hovorca ministra obrany Michal Bachratý pozdravil mladých výtvarníkov, ich rodičov a učiteľov v mene podpredsedu vlády a ministra obrany Roberta Kaliňáka, ktorý v tom čase už nastúpil ako „druhorodiak“ na výcvik Národných obranných síl. A to aj s prezidentom a hlavným veliteľom Ozbrojených síl SR Petrom Pellegrinim, v mene ktorého sa deťom prihovorila plukovníčka Martina Šamalíková z Vojenskej kancelárie prezidenta SR.

„V rodine bolo niekoľko policajtov, ale vojak ani jediný, takže som nečakala, že mi ako prvý podá ruku priamo generál,“ usmiala sa Mia smerom k brigádnemu generálovi Norbertovi Hribovi, zástupcovi náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, ktorý tiež prišiel zablahoželať mladým umelcom. Zároveň ocenil realizačný tím časopisu Obrana a ich spolupracovníkov za dvadsaťpäť rokov organizovania súťaže.

Päť hrdých synov

Po slávnostnom ocenení a malom občerstvení čakala na mladých umelcov Sieň cti a slávy a po nej areál Pamätníka zmierenia, kde sa dozvedeli o minulosti aj o súčasnej činnosti našich vojakov.

Ceny odovzdávala aj riaditeľka kancelárie generálneho tajomníka Služobného úradu MO SR Veronika Kožuchová

„Prekvapili ma, a to veľmi milo. Ich tvorbe sa venovala manželka, ja som videl až výsledok,“ povedal nám podplukovník Marek Müller z Generálneho štábu OS SR, ktorého dvaja synovia sa inšpirovali práve jeho 30-ročnou službou v ozbrojených silách. Tomáš Müller a jeho brat Samuel totiž nakreslili obrazy s názvom Strategická vízia mieru a V твоих шлaпajach. No s mamou nepricestovali z Trenčína sami, ale aj s ďalšími troma

bratmi. Ti k uvedeným dvom výtvarným dielam, ktoré získali osobitnú cenu poroty, napísali krásny sprievodný list plný hrdosti na svojho otca.

Je skvelé, že do súťaže prichádza čoraz viac výkresov detí z vojenských rodín.

Anjelik a vojaci

„Keď kreslím, snažím sa, aby to, čo tvorím, malo aj hlbšiu myšlienku. Som preto veľmi rada, že moja práca zaujala aj porotu súťaže Vojaci očami detí, hoci vojakov som naživo videla až dnes na ministerstve obrany,“ povedala nám víťazka kategórie starších žiakov Patrícia Morvayová z Cífera.

Z ôsmich pozvaných ocenených školákov sa ospravedlnila len Nela Myšlanová z Humenného – a tak po prehliadke areálu ministerstva na malých umelcov i na ich rodičov čakalo popoludňajšie veľké striedanie čestnej stráže pred Prezidentským palácom a po ňom prehliadka samotného paláca.

„Vďaka dcére a organizátorom som v tento deň omladol o vyše tridsať rokov, pretože ako školák som bol v areáli ministerstva obrany na exkurzii za vojakmi, ktorí tu vtedy študovali. A Prezidentský palác som navštívil, keď sa ešte volal Dom pionierov,“ usmial sa sprevádzajúci otec Miroslav Madarás z Dunajskej stredy. Pán Michal Králik zo Žiliny dodal: „Som rád, že sme s manželkou spolu s našou Elenkou zoberali do Bratislavy tiež syna, lebo program bol skvelý a vojakov máme radi, takže budúci rok sa do súťaže prihlásia

Víťazov prišla pozdraviť aj porotkyňa plk. Martina Šamalíková z Vojenskej kancelárie prezidenta SR

azda už obe naše deti. Len neviem, či sa ešte podarí zopakovať takýto úspech.“ Jeho sedemročná talentovaná dcéra Elenka totiž vyhrala kategóriu mladších žiakov. Povedala nám: „Ja som už raz prvá vo výtvarnej súťaži bola. Volala sa Vesmír očami detí. Vtedy som nakreslila anjelika a teraz mi priniesli šťastie vojaci. Asi majú niečo spoločné.“

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, autor, MO SR

Uprostred manželia Müllerovci s ocenenými synmi

Od Prahy po Modular

Ozbrojené sily Slovenskej republiky disponujú dvomi typmi samohybných raketometných systémov: RM-70 Modular a jeho predchodcom RM-70/85. V súčasnosti vrcholia diskusie o budúcnosti slovenského raketometného vojska.

Na rozdiel od susedného Česka a Maďarska si Slovensko po rozpade Varšavskej zmluvy raketometnú techniku nechalo a dokonca ju modernizovalo. Po boku starších raketometov RM-70/85 používa 54. raketometný oddiel Rožňava aj modernizované slovenské RM-70. Tie sú známe pod označením Modular. A ako ukázali vojenské konflikty z posledných rokov, raketovému delostrelectvu ešte neodzvnilo.

Lepší ako Sovieti

Do 70. rokov tvorili základ raketometného vojska Československej ľudovej armády 130 mm raketomety vz. 51, inštalované na korbách nákladných vozidiel Praga V3S. Mali 32 odpaľovacích trubíc pre rakety s približne 2 kg hlavicami a s dosahom osem kilometrov. V čase svojho vzniku predstavovali aj exportný úspech – viac než 500 kusov sa dostalo nielen do výzbroje ČSLA, ďalších krajín Varšavskej zmluvy a iných socialistických

krajín, ale aj do Rakúska. Tam ich inštalovali na podvozky rakúskych nákladných vozidiel Steyr 680.

Vývoj raketometov v Československu sa týmto úspechom nezastavil. V Sovietskom zväze bol o desať rokov neskôr predstavený BM-21 GRAD, ktorý mal vyšší dosah až do 20 kilometrov. O raketomet prejavilo záujem aj Československo, avšak s možnosťou umiestnenia na svoj vlastný podvozok. V Trenčíne, kde vývoj nového raketometu prebiehal, konštruktéri rozhodli o ďalšom vylepšení budúceho systému. Nové vozidlo malo mať pancierovú kabínu s ochranou pred účinkami zbraní hromadného ničenia a s nabíjacím zariadením pre urýchlenie účinnej paľby. To skrátilo predošlé zdĺhavé nabíjanie na 40 sekúnd a prekonalo tak sovietsky vzor. Vzhľadom na rozmery systému padlo rozhodnutie umiestniť ho na podvozok Tatra 813 8×8, známej ako Kolos. Na podobný podvozok neskôr montovali aj samohybnú húfnicu vz. 77 DANA. Niektoré vozidlá vybavili radlicou, vďaka ktorej mohli zaujať palebné miesta v svojpomocne vybudovanom okope. Nový raketomet zaviedli do výzbroje v roku 1970 s označením 122 mm raketomet vz. 70.

S príchodom novej Tatry 815 sa zmenil aj podvozok raketometov. Nový model vz. 70/85 mal síce vďaka ľahšiemu podvozku vyššiu mobilitu a rýchlosť, nedisponoval však ochranou kabíny. Práve preto ho do služieb nezaradila československá armáda, dostali sa však do výzbroje iných krajín. Z východonemeckej armády sa neskôr dostali aj do Fínska a v menšom počte aj do novovzniknutej Armády Slovenskej republiky. Pôvodné vz. 70 na podvozku Tatra 813 získalo aj Grécko. V súčasnosti stále slúžia vo viacerých postsovietskych krajinách (ako Gruzínsko) a aj mimo Európu od Zimbabwe až po Indonéziu.

Modulary zo Slovenska

Rozpad Československa a zmena bezpečnostnej situácie v Európe spomalili ďalší vývoj raketometného delostrelectva. Na modernizáciu raketometov vz. 70 sa upriamila pozornosť

Raketomety vz. 51 sa dostali aj za Železnú oponu. Rakúsko ich používalo na korbách nákladných vozidiel Steyr 680.

až na konci 90. rokov. Hlavným popudom bola potreba modernizácie odpaľovacích zariadení a ich nahradenie odpaľovacími kontajnermi LPC, ktoré sa v krajinách NATO stali štandardom. Budúce raketomety mali podľa požiadaviek používať aj systémy navigácie či nastavovania a riadenia strelby. Modernizačný projekt dostal označenie MORAK (Modernizovaný raketomet). V medzinárodnej spolupráci slovenských spoločností Konštrukta, Delta Defence (ktorá zabezpečovala výrobu) a nemeckej Diehl sa vývoj dostal do podoby výsledného vozidla RM-70 Modular na podvozku Tatry 815. Výraznou súčasťou modernizácie je slovenský systém riadenia paľby DELOSYS, používaný aj v ostatných delostreleckých systémoch Ozbrojených síl SR. Umožňuje raketometu vystreliť po zastavení vozidla takmer okamžite, bez nutnosti ďalších príprav. Výraz „modular“ odkazuje na modulárne používanie munície – raketomety môžu využívať pôvodné rakety kalibru 122 mm a aj západný kaliber 227 mm, používaný v krajinách NATO. Modulary majú zníženú kabínu, čo umožňuje prepravu ťažkými transportnými lietadlami.

Muničné vozidlá MV-70/85 majú rovnaký podvozok ako Modulary

Modernizované raketomety sa od zavedenia v roku 2005 stali hlavnou raketometnou výzbrojou 54. raketometného oddielu Rožňava, a teda aj Ozbrojených síl SR. Všetkých 24 kusov (dva kusy smerovali do výcvikového pluku v Martine) získal oddiel v roku 2007, pričom o rok neskôr absolvovali prvé strelby. V prvej línii nahradil práve staršie vz. 70 a vz. 70/85, ktoré sa presunuli predovšetkým do skladov nedotknuteľných záloh. Raketomety využívajú ako podporné vozidlá muničné MV-70/85, umiestnené na rovnakom podvozku s obdobnou kabínou, štábne a prieskumné vozidlá.

Na rozdiel od starších raketometov môžu Modulary využívať aj rakety aliančného kalibru 227 mm. Na fotografii je kontajner so šiestimi raketami.

Tými sú napríklad kolesové Tatrapany, vybavené systémami DELOSYS. Medzi najväčšie výhody oproti starým československým modelom patrí automatizácia paľby s rýchlou možnosťou výmeny raketových kontajnerov či ochrana posádky, ktorá pri zameriavaní a nabíjaní nemusí opúšťať kabínu vozidla. Automatizácia sa odzrkadlila aj na počte členov posádky – kým raketomety vz. 70 obsluhujú štyria vojaci, v Modulari na to stačia traja.

Roky služby sa však na slovenských raketometoch podpísali. Podvozky si vyžadujú po dvadsiatich rokoch prevádzky náročnejšiu údržbu. Pre zachovanie spôsobilostí raketometného vojska budú musieť ozbrojené sily pristúpiť k modernizácii aj v tejto oblasti. Vo februári 2026 sa naskytla možnosť nákupu moderných systémov M142 HIMARS, ktoré by vedeli nahradiť Modulary. Disponujú aj strelami dlhého doletu, v prípade GMLRS až 80 kilometrov a ATACMS/PrSM až 500 kilometrov. Hoci RM-70 dnes disponujú raketami aliančného kalibru, používajú najmä staršie rakety kalibru 122 mm. HIMARS disponujú lepšou ochranou posádky i vozidla, aj proti mŕtviciam. Je pravdepodobné, že v prípade akvizície nových raketometných systémov budú Modulary a ich československí predchodcovia slúžiť naďalej ako sekundárna palebná podpora.

Jaroslav Cabuk

Foto: autor, Bundesheer, Jozef Žiak, OS SR

Pôvodom československý vz. 70 (vľavo) a slovenský RM-70 Modular

Prvé F-35 v Poľsku

Na poľskej leteckej základni v Łasku pristáli 22. mája prvé tri viacúčelové bojové lietadlá F-35A Lightning II, v poľskom letectve známe ako Husarz. Husarze sa tak zároveň stávajú prvými stealth lietadlami v rámci letectiev východné-

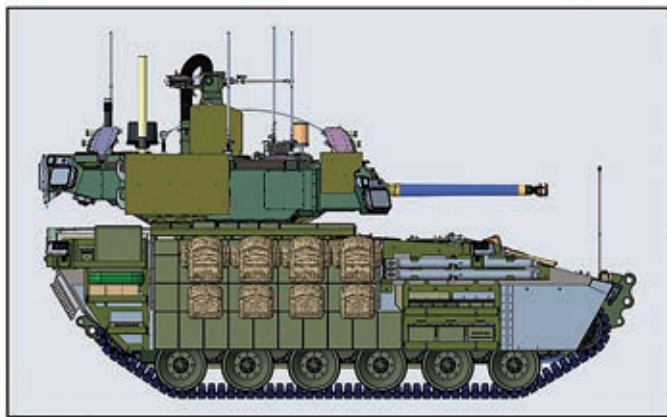
ho krídla NATO. Do konca tohto roka by na základňu malo doraziť ďalších desať lietadiel, čím sa začne proces kompletizácie prvej letky. Poľské letectvo bude na základe nákupu z roku 2020 disponovať celkovo 32 lietadlami tohto typu.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, Embraer, Ministerstvo národnej obrany Poľska, SIG Saurer, US Army

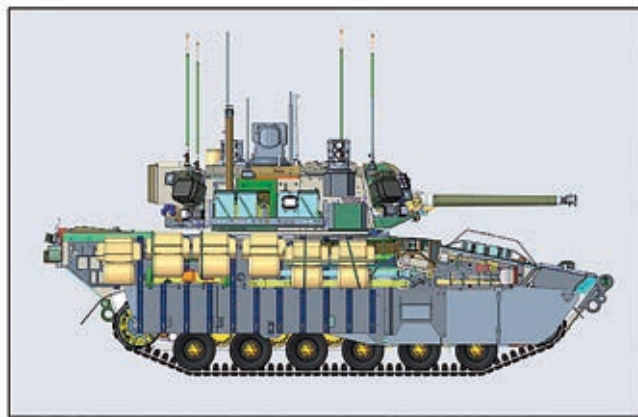
Nové tanky a BVP

Počas konferencie NDIA MDEX 2026 v Detrote obstarávajúce organizácie americkej armády (CPE Ground a ACC-DTA) predstavili vizualizácie budúcich kľúčových obrnených vozidiel americkej armády – tank Abrams v novej verzii M1E3 a bojové vozidlo pechoty M30. Jednou z no-

viniek v rámci novej verzie tanku je znížená spotreba paliva či bezposádková veža. BVP M30, ktoré môže perspektívne nahradiť používané vozidlá M2 Bradley, má byť vyzbrojené 50 mm poloautomatickým kanónom. Výsadkový priestor má kapacitu šesť vojakov.

AMERICAN RHEINMETALL (AR)

GENERAL DYNAMICS LAND SYSTEMS (GDLS)

Český Millennium vzlietol

V Brazílii absolvovalo svoj prvý let prvé transportné lietadlo C-390 Millennium spoločnosti Embraer, určené pre české vzdušné sily. Česká republika objednala dva kusy. Prílet prvého lietadla je naplánovaný už na tento rok, druhý stroj by mal doraziť na konci budúceho roka. Česko neplánuje C-390 využívať len na transportné a dopravné úlohy, ale aj na hasenie požiarov.

Rumuni prezbroja

Podľa zatiaľ dostupných informácií nahradia staré útočné pušky rumunskej výroby PA md. 86 nové pušky SIG516 G3. Ich výroba bude prebiehať aj priamo v Rumunsku. Rumunská armáda má získať viac ako 100 000 kusov. Ich zavedenie bude predovšetkým znamenať preorientovanie sa na kaliber NATO 5,56×45 mm. Program prezbrojenia, ktorý zahŕňa aj iné palné zbrane, bude financovaný z európskeho programu SAFE.

Tankery pre Taliansko

Náhradou štyroch amerických tankovacích lietadiel Boeing KC-767A vo výzbroji talianskeho letectva má byť šesť európskych Airbusov A330 MRTT. Nové rozhodnutie Talianska prišlo po zrušení pôvodného zámeru nakúpiť šesť Boeingov KC-46A. Zvýšenie počtu zo štyroch na šesť tankerov súvisí s vyššími ambíciami talianskeho letectva, napríklad s cieľom udržať bojové lietadlá Typhoon a F-35 vo vzduchu dlhšie. Taliansko sa stane v poradí deväťástym používateľom platformy A330 vo vojenskom prevedení MRTT.

Rekordná objednávka

Viac ako 60 zmlúv podpísalo ministerstvo národnej obrany Poľska s domácimi spoločnosťami obranného priemyslu. Obsahujú dodávky pásových bojových vozidiel Borsuk, samohybných húfníc Krab, mínometov Rak, odpa-

ľovacie zariadenia pre drony Glaudius či rôzne komunikačné, veliace a zdravotnícke zariadenia ako aj vybavenia pre vojakov a munície. Objednávky, ktoré presiahli hodnotu 28 miliárd eur, kryje európsky nástroj SAFE.

Lietajúce benzínky

Možnosť tankovania za letu dnes predstavuje pre vojenské letectvo jeden zo základných spôsobov zvýšenia doletu bojových lietadiel. Zaradením nových F-16 Block 70 do výbroje slovenského letectva získavajú túto spôsobilosť aj naše vzdušné sily.

Bez možnosti tankovania za letu by v minulosti uskutočnenie niektorých vojenských operácií nebolo možné. Príkladom je vojna o Falklandy, počas ktorej britské bombardéry Vulcan absolvovali nad južným Atlantikom bojové misie, pri ktorých prekonal vzdialenosti až 12 000 kilometrov práve vďaka možnosti dotankovať palivo za letu. Letecké tankery sa stali neodmysliteľnou súčasťou každej bojovej operácie, pri ktorej treba udržať lietadlo vo vzduchu čo najdlhšie a s čo najvyšším doletom.

Od rekordov po operácie

Počiatky leteckého tankovania siahajú do 20. rokov minulého storočia. Pioniermi v tejto oblasti boli posádky dvoch britských dvojplôšnikov Airco DH-4 amerického armádneho letectva. Tankovanie prebehlo ručne – tankovacie lietadlo letelo niekoľko metrov hore vpred. Pilot lietadla (alebo iný člen posádky) musel 15-metrovú hadicu z tankovacieho lietadla ručne vsunúť do nádrže prijímacieho lietadla. Samotné palivo tieklo samospádom. Počas rekordného letu v lete 1923 dokázal DH-4 vydržať vo vzduchu 37 hodín, pričom posádka ručne tankovala viackrát. Podobné metódy leteckého tankovania testovali až do vypuknutia druhej svetovej vojny prevažne v Spojených štátoch, vo Francúzsku a vo Veľkej Británii. Niekoľko rokov pred druhou svetovou vojnou sa toto tankovanie používalo pri transatlantických letoch. Britská spoločnosť Flight Refuelling Ltd systém zdokonalila využitím systému looped-hose (doslova ohnutá hadica). Systém spočíval v spojení hadíc

prijímacieho a tankovacieho lietadla. Po spojení hadíc začalo tankovacie lietadlo mechanicky prečerpávať palivo. Systém bol bezpečnejší, stabilnejší a fungoval predovšetkým pre lietadlá s uzavretým priestorom pre posádku, kde ručné tankovanie nebolo možné.

Druhá svetová vojna ešte nepriniesla operačné využitie tankovania za letu. Vo vzdušnom priestore Európy nebolo vzhľadom k dostatočnému doletu bombardérov potrebné. Systém by bol zraniteľný a dva pomaly letiace bombardéry v tesnej blízkosti by predstavovali pre nemecké stíhacie letectvo ľahkú korisť. O operačnom využití sa uvažovalo až počas záverečných etáp vojny v Tichomorí, keď mali britské ťažké bombardéry Lancaster a Lincoln tankovať počas letu zo staršieho bombardéra Halifax použitého

ako tankovacie lietadlo. Vojna sa však skončila skôr a operácie sa neuskutočnili. Americké letectvo po vojne britský systém prevzalo. Pomocou upravených bombardérov KB-29M ako tankovacích lietadiel dokázal bombardér B-50 Superfortress (zdokonalená verzia pôvodnej B-29) v roku 1949 obletieť Zem bez medzipristátia za 94 hodín so štyrmi doplneniami paliva za letu. Sovietsky zväz experimentoval s možnosťou tankovania krídlo-krídlo pri stredných a ťažkých bombardéroch Tupolev (Tu-4 a Tu-16). Tento spôsob, ktorý zahŕňal dva pri sebe blízko letiace bombardéry, sa však ukázal ako problematický a zdĺhavý.

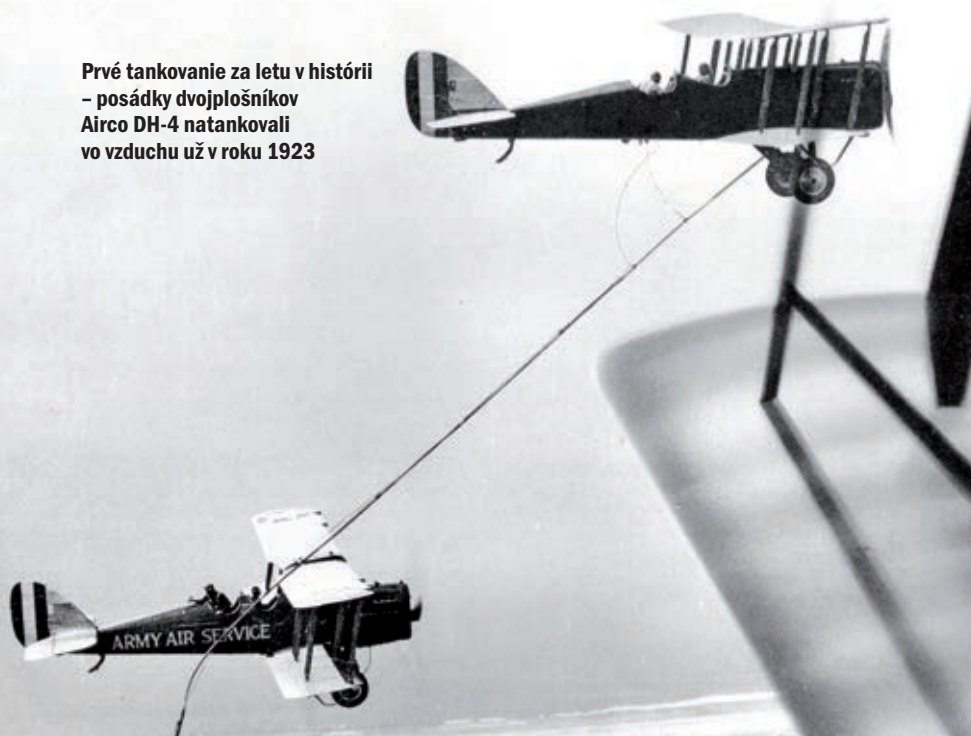
Hadice a rahná

Štandardný spôsob zvýšenia doletu jednomotorových stíhacích lietadiel pred-

Prietok paliva v tankovacom systéme pomocou rahná kontroluje operátor v zadnej časti trupu s výhľadom na prijímacie lietadlo. Na snímke operátor rahná amerického KC-135 tankuje palivo do F-16.

Prvé tankovanie za letu v histórii – posádky dvojplôšníkov Airco DH-4 natankovali vo vzduchu už v roku 1923

stavovala implementácia prídavných palivových nádrží. Nové, výkonnejšie prúdové motory sa však vyznačovali vyššou spotrebou paliva, a teda nižším doletom. Operačné tankovanie za letu prvýkrát využili počas vojny v Kórei, keď v júli 1951 trojica amerických prieskumných prúdových lietadiel RF-80 doplnila pohonné hmoty z lietadla KB-29. Vo Veľkej Británii dosiahlo rekord prúdové stíhacie lietadlo Meteor. Na dotankovanie palivovej nádrže použilo pevnú trubicu (sondu), do ktorej sa ukotvilo lano zakončené košíkom z tankovacieho lietadla (v tomto prípade Lancaster). Meteor vďaka desiatim doplneniam paliva vydržal vo vzduchu dvanásť hodín. Tento systém, nazývaný aj probe-and-drogue (sonda a brzda, resp. hadicový), je dodnes jedným z dvoch štandardných spôsobov tankovania za letu.

V moderných tankovacích lietadlách zvyčajne z krídel vystupujú dve hadice, čo tankovaciemu lietadlu umožňuje do-

plňať palivo dvom strojom naraz. Tento systém sa rozšíril najmä v leteectvách Európy, Ruska a Číny. Obdobný princíp sa využíva aj pri tankovacích podvesoch lietadiel, ktoré nie sú štandardne určené ako tankovacie. Týmto podvesmi môžu byť vybavené bežné bojové lietadlá (tzv. buddy refueling). Tento spôsob v Spojených štátoch využíva predovšetkým námorné letectvo, ktoré na palubách lietadlových lodí nemôže niesť veľké štandardné tankovacie lietadlá.

Druhým štandardným systémom je flying-boom (rahno). Tankovacie lietadlo je vybavené pevným rahnom umiestneným v zadnej časti trupu. To sa po vysunutí napojí na sonda prijímacieho lietadla. Systém umožňuje rýchlejšie dotankovanie (až 4 000 litrov za minútu) než v prípade využitia hadice (približne 1 500 litrov za minútu). Tento systém sa rozšíril prevažne v Spojených štátoch, hoci niektoré tankovacie lietadlá (ako európsky Airbus A330 MRTT) disponujú oboma typmi tanko-

vania. Systém rahna sa však nedá používať pri tankovaní helikoptér, kde hrozí riziko kontaktu s rotorom.

Najnovšie sa na vzdušné tankovanie využívajú aj bezpilotné lietadlá. Príkladom je MQ-25 Stingray, vyvinutý v rámci širšieho programu viacúčelového dronu amerického námorníctva. Jednou z úloh MQ-25 je zabezpečenie vzdušného tankovania pre ostatné lietadlá, čím nahradí bojové stroje zo systému buddy refueling, ktoré tak budú môcť plniť iné funkcie. Stingray už absolvoval viacero úspešných letov i tankovaní a čaká sa na jeho zavedenie do výzbroje.

Už aj v OS SR

Hoci sa tento spôsob zvyšovania doletu bojových lietadiel stal štandardom už od 50. rokov, žiadne z lietadiel vo výzbroji Ozbroyených síl SR až do súčasnosti nedisponovalo možnosťou tankovania za letu. Súčasní aj budúci piloti slovenských F-16 preto v tejto oblasti predstavujú zlom v histórii našich vzdušných síl. Výcvik tankovania za letu absolvuje každý pilot F-16. V programe základného výcviku sú hneď štyri vzdušné tankovania, z toho jedno v noci. Samotný výcvik neprebíha len v Spojených štátoch, ale aj v Európe. Slovenské F-16 používajú systém rahna, ktorý vyžaduje mimoriadnu precíznosť a okamžité vyvažovanie aj tých najmenších odchýlok pri stabilnom lete. Naše stíhačky počas výcviku využívajú americké štvormotorové tankovacie lietadlá KC-135 Stratotanker. Pre slovenské vzdušné síly, ale aj pre OS SR ako celok, je táto nová spôsobilosť obrovským prínosom. Naším vzdušným silám prináša vyššiu operačnú flexibilitu, lepšie začlenenie medzi vyspelé letectvá Aliancie a v neposlednom rade formuje samotných pilotov, ktorí tak zvládajú jeden z najťažších manévrov vojenského letectva.

Jaroslav Cabuk

Foto: US Air Force, US Navy

Tankovacie lietadlo KC-135 Stratotanker dopĺňa palivo do stíhačky F-16. Obdobným spôsobom cvičia tankovanie vo vzduchu aj slovenské posádky.

Väčšina moderných tankovacích lietadiel využíva systém hadice aj rahna. Na fotografii britský Airbus A330 MRTT (Voyager KC3) tankuje pomocou hadíc bojové lietadlá Tornado.

Zľava brig.gen. Ľ. Háberl, gen. Ľ. Bulík, rtm. Milan Buzoga – veliteľ ženijného odminovacieho družstva, pplk. R. Jantoš, F. Kašícký, R. Fico, des. Miroslav Piško, ženista, čat. Július Červenák – odminovač, R. Kaliňák, desiatnik Peter Podskoč – odminovač, npor. Martin Achimovič – štáb, kpt. F. Mihalovič a vojak Peter Végh – tesár

Futbal v Kábule

Na aktuálnych majstrovstvách si naši reprezentanti síce nezahrali, ale nedalo nám, aby sme si nespomenuli na futbalové stretnutie spred dvoch desaťročí, ktoré sa v operáciách medzinárodného krízového manažmentu stalo ojedinelým nielen v rámci nasadenia našich vojakov, ale azda aj celej Severoatlantickej aliancie.

„**S** o žiadnym zápasom sme v rámci tejto politickej návštevy nerátali ani vo sne. No keď sa predseda vlády Robert Fico rozhodol, že zruší časť programu práce preto, aby si s nami zahral futbal, nebolo čo riešiť,“ spome-

nul si na 26. september 2006 plukovník František Mihalovič. Dnes riaditeľ Medzinárodného centra výnimčnosti pre oblasť EOD so sídlom v Trenčíne, vtedy kapitán a veliteľ slovenskej multifunkčnej ženijnej rotý na základni Kábul v Afganistane.

Premiér, ministri, generáli, vojaci

Na malom betónovom ihrisku vykryval pravú stranu náčelník Generálneho štábu generál Ľubomír Bulík. Na ľavej behal vtedajší minister obrany František Kašický. Robert Kaliňák, vtedy minister vnútra, tvoril hru odzadu. Pribojným útočníkom bol predseda vlády Robert Fico, ktorému vpredu sekundoval náčelník štábu logistiky GŠ brigádny generál Ľubomír Háberl. Nuž - hostia nastúpili naozaj vo výnimočnej zostave.

„Bolo to už pred dvoma desaťročiami, ale pamätám si na to ako keby to bolo včera. Hrali o trochu tvrdšie ako sme predpokladali a s o dosť väčším nasadením, ako sme čakali,“ usmial sa za vtedy domáci tím Slovákov slúžiacich v Kábule brigádny generál v. z. Roman Jantoš. Do tejto jari bol hlavný lekár Ozbrojených síl SR, vtedy slúžil ako podplukovník a lekár našich ženistov.

Prekvapujúco dobrá prehra

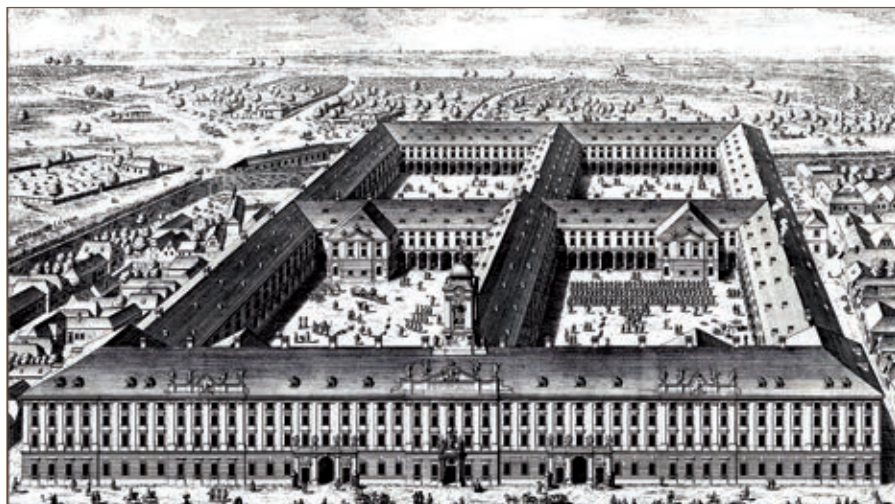
A ako sa napokon pamätný neformálny zápas slovenských vojakov verzus politicko-vojenského vedenia našej republiky skončil? „Vekový priemer nášho tímu bol oveľa nižší, no predovšetkým – boli sme zohratí. Na základni Kábul sa dalo mimo služby trochu rozptýliť v podstate len športom. Hrávali sme proti Francúzom, Talianom, Holanďanom, Poliakom či Čechom – a celkom nám to išlo. Preto ak náš súper zostavený ad hoc na mieste prehral iba 2:0, tak uhral podľa mňa až prekvapujúco dobrý výsledok. Podstatné je, že sa hralo férovane. Po zápase sme si podali ruky a keď sme spolu v Afganistane pri spomienkovej fotografii spoločne držali slovenskú zástavu, bol to pocit, na aký sa nezabúda,“ spomenul brigádny generál v. z. Roman Jantoš.

Text a foto: Pavol Vitko

Ako vojenčili vojenski invalidi a vyslúžilci

Na sklonku 17. storočia sa v Európe začal stavať celý rad zariadení, ktoré boli určené na zaopatrenie vojnových invalidov. Napríklad vo Francúzsku nechal v Paríži kráľ Ľudovít XIV. postaviť v roku 1671 prvú vojenskú invalidovňu s názvom Hôtel des Invalides. Parížska invalidovňa sa stala prototypom invalidovní palácového typu a inšpirovali sa ňou viacerí európski panovníci.

Areál vojenskej invalidovne v Pešti, ktorá bola dostavaná v roku 1727 a na ubytovanie invalidov slúžila do roku 1894, keď ju prestavali na radnicu mesta Pešť

Až do konca 18. storočia bola služba v armáde spravidla trvalá a doživotná. Vojak vo vyššom fyzickom veku však náročnú službu mohol znášať len veľmi ťažko, takže vzhľadom na oslabenie organizmu, únavu, chorobnosť či na následky zranení bol z armády väčšinou prepustený.

Do pozornosti štátu sa vojenski vyslúžilci dostávali najmä v súvislosti so snahou o elimináciu pouličného žobrania. Početné nariadenia s cieľom odstrániť z verejných priestorov veľké množstvo tulákov, žobrákov a niekdajších vojakov ohrozujúcich verejnú bezpečnosť mali však len malú účinnosť.

Myšlienka starostlivosti o zranených a vyslúžených vojakov sa v posledných dvoch desaťročiach 17. storočia stala v habsburskej monarchii mimoriadne aktuálnou. Oslovila aj viacerých aristokratov či vysokých cirkevných hodnostárov, ktorí na tento účel darovali alebo odkázali nemalé sumy. Až v nasledujúcom storočí sa však tento zámer podarilo realizovať zriadením vojenských invalidovní.

Novopostavené invalidovne

Peštianska invalidovňa sa začala stavať v roku 1717, dokončili ju v roku 1727 a v roku 1729 v nej umiestnili prvých vojenských invalidov a vyslúžilcov. Sú-

časťou areálu bol menší nemocničný trakt, ošetrovňa, lekáreň, kaplnka svätého Juraja, pekáreň a predajňa mäsa, ako aj škola pre deti invalidných či vyslúžilých vojakov. V novembri 1744 žilo v peštianskej invalidovni 1 774 vojenských invalidov a vyslúžilcov, v marci 1750 ich počet narástol na 2 603 osôb, z nich 100 bolo nižších dôstojníkov.

Rozsiahly barokový komplex invalidovne v pražskej štvrti Karlín bol postavený v rokoch 1731–1737 podľa návrhu Kiliána Ignáca Dientzenhofera predovšetkým z peňazí fundácie bohatého podmaršala grófa Petra Strozziho zu Schrattenthal, ktorý zahynul roku 1664 vo vojne proti Osmanom.

Súčasný letecký pohľad na niekdajšiu invalidovňu v pražskom Karlíne

Počet obyvateľov pražskej invalidovne sa menil. Napríklad v roku 1735, keď bola dokončená hrubá stavba, tu bývalo viac než 200 vojnových vyslúžilcov. Postupom času sa ich počet zvyšoval, v roku 1848 tu už bolo tisíc invalidov. V roku 1854 prebýval v pražskej invalidovni rekordný počet 1 404 ľudí: 17 dôstojníkov, 1 115 vojakov, 138 žien a 134 detí. Aj po zániku monarchie invalidovňa až do 30. rokov 20. storočia slúžila na ubytovanie a starostlivosť o vojnových invalidov. Potom tu boli načas umiestnené zbierky vojenského múzea a až donedávna aj vojenský archív.

Vojenski veteráni z rakúskych krajín boli vo Viedni umiestnení spočiatku v chudobinci na Alsergasse a od roku 1787 im slúžila novopostavená budova invalidovne, ktorú nariadil vybudovať cisár Jozef II.

Osadenstvo každej invalidovne sa riadilo relatívne prísnyim kasárenským režimom. Podľa počtu ubytovaných boli invalidi rozdelení do kompánií v počte do 150 mužov. V každej kompánii boli traja vyslúžilci dôstojníci na čele s kapitánom ako veliteľom, a aj istý počet službukonajúcich poddôstojníkov. Invalidi mali o šiestej hodine ráno budíček a o 22 hodine večierku. Každý deň sa na dvore uskutočňoval nástup, previnenie proti poriadku posudzoval vlastný vojenský súd. Bolo tu zakázané kradnúť, invalidi sa nesmeli priveľmi opíjať. Kto závažnejšie porušoval predpisy, mohol sa dostať do tunajšieho väzenia.

Rad závažných dokumentov

Zásadným dokumentom upravujúcim štátny systém sociálneho zabezpečenia vojenských osôb neschopných vojenskej služby bol *Ordnung, wie die Invaliden-Soldaten insgemein versorget werden sollen*, vydaný tlačou vo Viedni roku 1750. Obsahoval 16 článkov pomerne podrobne upravujúcich danú problematiku. Pozoruhodné je, že ešte v tom istom roku vyšiel v českom preklade pod názvom *Rzád neb pravidlo dle kterého a na jaký spůsob obdarňowani wojáci wychowávání býti mají*.

Vojenský lekár a vojnový invalid okolo roku 1785 na obrazení Rudolfa Ottenfelda

Podľa novozavedeného invalidného systému si vyslúžení vojaci mohli vybrať buď ústavnú formu zabezpečenia v invalidovni, alebo mimoinštitučnú v podobe penzie. Kvalita zaopatrenia v invalidovni či hodnota penzie záviseli od dosiahnutej hodnoty, od zaradenia do stavu plnej alebo čiastočnej invalidity a od krajiny v rámci habsburskej monarchie, v ktorej sa vyslúžilec po odchode z armády rozhodol žiť.

Spôsob zaopatrenia vyslúžilcov závisel od ich fyzickej kondície a zdravotného stavu. Na úplné zabezpečenie mali nárok len tí, ktorým sa priznala plná invalidita. Z vyslúžilcov, ktorí mohli ešte byť dákym spôsobom využiteľní, sa mali sformovať jednotky, ktoré by armáda využívala podľa svojej aktuálnej potreby, napríklad na stráženie hraníc či udržiavanie pevností. Pre veteránov, ktorí ešte mohli a chceli pracovať, sa mali zriadiť manufaktúry, vyrábajúce

Niektorí vojenski invalidi sa uplatnili ako učelia či vychovávateľa vojenského dorastu, obrazení Rudolfa Ottenfelda

tovar pre armádu. Ženám a deťom vojenských invalidov mali manufaktúry poskytnúť možnosť privyrobiť si.

Veteráni, ktorí ako tzv. poloviční invalidi ostali vo vojenskej službe, mali nárok na vyššiu podporu než úplní invalidi prepustení do civilu. Vyšší dôstojníci poberali ročné penzie. Pre nižších dôstojníkov a vojakov sa stanovila denná dávka, ktorá bola pre invalidov žijúcich v Uhorsku o 1 – 1,5 grajciara nižšia ako v ostatných krajinách monarchie.

Napríklad vyslúžilý felčiar, feldvébel, trubač či bubeník dostávali denne 6 grajciarov, v Uhorsku však iba 4,5 grajciara; kaprál, frajter a radový vojak mali denne 4 grajciare, ale v Uhorsku iba 3 grajciare. Zaopatrenie v invalidovniach zahŕňalo peňažnú penziu, naturálie (chlieb), bezplatné ubytovanie a služby, ako aj vojenský mundúr.

Ďalším závažným dokumentom o vojenských invalidoch bol *Invalidenveror-*

ni až dovtedy, kým ich mohli prijať do sirotinca, poskytnúť im iné zaopatrenie alebo sa dokázali o seba postarať sami. Na stravovanie detí sa stanovila suma 3 grajciare denne a polovičná porcia chleba a mali nárok aj na ostatné výhody plynúce z umiestnenia v tejto inštitúcii (kúrenie, sviečky, odev, zdravotná starostlivosť).

Od konca 60. rokov 18. storočia štátna moc v snahe podporiť rast populácie zmenila názor na manželstvá vojakov a zmenila aj postoj k zaopatreniu manželiek a detí vojakov. Ženám vojakov a vojenských invalidov sa od roku 1768/1769 priznala pri úmrtí manžela jednorazová podpora a podľa invalidného systému z roku 1772 získali v stanovených prípadoch aj nárok na dlhodobé zaopatrenie. Chudobné a práceneschopné vojenské vdovy mohli dostávať podporu 1 – 10 zlatých ročne.

Starostlivosť o deti vojakov bola pod-

Vojenská invalidovňa vo Viedni bola dostavaná roku 1762 a zbúraná roku 1909

Kolorovaná litografia z roku 1792.

gungssystem (Systém invalidného zabezpečenia), publikovaný v roku 1784. Článok 4 tohto normatívu stanovoval, že „skutočný invalid je ten, kto už nemôže byť použiteľný na žiadnu službu.“ Motiváciou vydania týchto a ďalších legislatívnych normatívov bola snaha Márie Terézie zlepšiť starostlivosť o veteránov, invalidných vojakov, ako aj o ich rodinných príslušníkov.

Starostlivosť o vdovy a siroty

Keď sa vojaci oženili so súhlasom vojenských úradov ešte pred odchodom do výslužby, do invalidovne ich prijali aj s rodinami. Deti a manželky dostali v invalidovni len ubytovanie. Ak však hlava rodiny, čiže príslušný vojak, zomrela, museli odísť. Pri odchode pozostalí dostali buď peniaze, ktoré zosnulému vyplatili pri prepustení z armády a dovtedy boli uložené v invalidovni, alebo jednorazovú podporu vo výške 20 zlatých pre bezdetnú vdovu či 30 zlatých pre vdovu s deťmi.

Ak po zosnulom vyslúžilcovi ostali úplné siroty, tie mohli zostať v invalidov-

robne upravená nariadením Márie Terézie z 30. novembra 1773. Aby tieto deti boli „pre štát užitočné a nestali sa bremenom pre krajinu a vojsko“, nemali sa ponechať rodičom, ale mali ich vychovávať v prostredí vojenských útvarov, a to predovšetkým v plukovních chlapčenských školách, o ktorých bola reč v predchádzajúcom čísle Obrany.

Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Žobrajúca vojenská vdova s dieťaťom

Prvý ročník Ženijného prekážkového behu v Seredi

Prekážky neobchádzajú, ale prekonávajú

„Toto podujatie je krásnym príkladom toho, ako možno spojiť šport, odhodlanie, tímového ducha, vzájomnú podporu, charitu a úctu k vlastnej histórii,“ povedal 18. júna v Seredi, v rámci otvorenia prvého ročníka Ženijného prekážkového behu a pred odhalením Lavičky cti generála M. R. Štefánika, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Miroslav Lorinc.

Ak Lavičky cti pripomínajú odvahu dobrovoľníkov z rokov 1848 – 49, československých légii, účastníkov protifašistického odboja, ako aj novodobých vojnových veteránov, tak táto, v poradí už jedenásta, je venovaná najmä všetkým vám. Ženistom, ktorí ste svojou službou pomáhali a pomáhate chrániť, budovať a rozvíjať Slovensko – doma aj v zahraničných misiách,“ zdôraznil prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini. S úsmevom poznamenal, že rozmýšľal aj o absolvovaní prvého ročníka Ženijného prekážkového behu. No vzhľadom na to, že o pár hodín nastupoval ako „druhorodiak“ na výcvik Národných obranných síl, sústredil sa už na Turecký vrch.

Všetkých účastníkov behu privítal aj primátor Serede Ondrej Kurbel, prihovril sa im tiež generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ plukovník

Viktor Sabo a ako hosť dvojitého podujatia súťažiacich oslovil plukovník Ján Adamuško, veliteľ 91. ženijného pluku Sered'.

Ženijná kotva a vysoký Váh

„Ženisti sú ľudia, ktorí aj veľké prekážky neobchádzajú, ale ich prekonávajú. Čo keby sme vymysleli pre vojakov nejaký formát extrémnych pretekov?“ debatovali vlni v júni správca Vojen-

skej podpornej nadácie podplukovník v. z. Milan Gajdoš a veliaci poddôstojník 901. ženijného práporu Sered' nadrotmajster Jozef Blaho. Keď sa k nápadu pridali plukovník Ján Adamuško, postupne sa z neho stával zámer s čoraz konkrétnejšími kontúrami.

„Na šesťkilometrovej trati čaká účastníkov 13 náročných prekážok. Od preskakovania balíkov slamy, ťahania 47-kilogramovej ženijnej kotvy, nosenia 15-kilogramovej záťaže na 150 metrovom okruhu, zdolávania kolmých stien, prekonávania balančnej kladiny až po plazenie sa pod ostrnatým drôtom či pod Tatrou 815 alebo prekonávanie rieky Váh,“ povedal nám ešte pred pretekmi nrtm. J. Blaho.

Preteky vypísali pre štyri vekové kategórie a súťažili dokonca aj deti. Na prekážkovej trati sa stretlo 334 dospelých, z nich 80 civilov a z toho celkového počtu 45 žien. Školákov bežalo pol stovky. Vzhľadom na

prvý ročník podujatia, ktoré sa síce kvôli licencií nemohlo volať Spartan, aj keď viacerí pretekári ho napriek tomu takto vnímali, to bolo vysoké číslo. Neprekvapil organizátorov veľký záujem?

„Istý záujem sa predpokladať dal. Veď aký, ak nie takýto typ pretekov by mohol byť vojakom blízky? O to viac, že nateraz v ozbrojených silách absentoval – ak nepočítam Železného muža na Lešti, ktorý má však značne iný charakter. Takže ak sme boli prekvapení, tak iba pozitívne,“ uviedol riaditeľ pretekov plk. J. Adamuško.

„Naša spolupráca so seredskými ženistami je už roky výborná nielen v sociálnej oblasti a podpore slabších. Preto aj odhalenie Lavičky cti, ako aj preteky samotné, na ktorých sme tiež participovali, boli zorganizované na vynikajúcej úrovni,“ konštatoval už po pretekoch Milan Gajdoš, ktorý ich tiež absolvoval. Podobne ako plk. J. Adamuško, nrtm. J. Blaho či seredský primátor O. Kurbel.

Úsmevy v cieli

Pretekári, ktorí štartovali približne po šesťdesiatich, sa museli popasovať hlavne s nečakane vysokou hladinou a prudkým prietokom Váhu. Pri prekonávaní rieky pomohlo najmä naprieč Váhom natiahnuté lano. Kto sa neudržal, tomu pomohli ženisti so svojim člnom. Nie, prechádzka to veruže nebola. No všetci dobehli bez zranení a v cieli ich čakala medaila a skvelý pocit víťazov.

Napríklad podplukovník Marcel Uharček, náčelník štábu 5. delostreleckého pluku Rožňava, absolvoval podobných pretekov už zo dve stovky a v Seredi bol suverén. V prvej vlne pretekárov ako najlepšia žena dobehla slobodníčka Terézia Klementisová, kadetka Akadémie

Ozbrojených síl SR, pričom bolo vidieť, že má za sebou kariéru pretekárky na 3 000 metrov prekážok.

No podstatná časť účastníkov štartového poľa mala na podobných pretekoch premiéru: „Nič takéto som ešte neabsolvovala, ale mám rada beh a rovnako aj výzvy, preto som sa prihlásila,“ povedala nám desiatnička Simona Lukáčová z Čestnej stráže prezidenta SR, ktorá pretekala v kategórii do 29 rokov. „Konečne aj ozbrojené sily usporadúvajú niečo, čo sa podobá na Spartan. Keďže ma podobné preteky vždy lákali, premiéru mám práve tu v Seredi – a som rád, že som sa na to konečne dal,“ priznal už s úsmevom nadrotmajster Peter Murčo, veliaci poddôstojník 11. mechanizovaného práporu Martin, súťažiaci v kategórii nad 50 rokov.

Ozvena a uznanie

„Som hrdý na to, ako seredskí ženisti opäť ukázali, že popri profesionálnom zabezpečovaní bojovej činnosti dokážu byť aj výborní organizátori a super športovci. Čo sa týka odhalenia Lavičky cti, generál Milan Rastislav Štefánik je aj v zákone o vojnových veteránoch na prvom mieste – a ak je táto lavička venova-

ná tiež nám, radosť mám dvojnásobnú,“ podelil sa s nami o svoje pocity plukovník v. v. Štefan Jangl, prezident UN Veteran Slovakia, ktorý bol v 90. rokoch veliteľom slovenského Ženijného práporu v misii UNPROFOR v bývalej Juhoslávii.

„Ako novodobí vojnoví veteráni sme poctení, že nás na takéto dve dôležité podujatia organizátori pozvali. Držíme im palce aj do budúcnosti,“ s uznaním poznamenal bývalý ženista a vedúci seredského klubu Zväzu vojakov SR podplukovník v. v. Ondrej Urban. Mimochodom, od júna do novembra tohto roka má v tamojšom Mestskom múzeu inštalovanú výstavu 90. výročie príchodu prvého ženijného útvaru do Serede, ktorá je ozvenou činnosti ženistov v tomto meste za celé uvedené obdobie.

A čo zaujalo dôstojníka, ktorý v Seredi slúžil tiež podstatnú časť svojej vojenskej kariéry a ako ženista bol na veliacich pozíciách raz nasadený v africkej Eritrei a trikrát v Afganistane? Plukovník František Mihalovič, ktorý je aktuálne riaditeľ Centra výnimčnosti NATO pre oblasť odstraňovania výbušných prostriedkov (NATO EOD COE) v Trenčíne, konštatoval: „Rád sa vraciam do Serede a toto čo vidím, vyzerať pomaly na monumentálnu akciu. Som milo potešený, svojim kolegom blahoželám a oceňujem, že podujatie malo aj humanitárny charakter.“ Ten priblížil Milan Gajdoš: „Zhruba dva a pol tisíc vyzbieraných eur zo symbolického štartovného poputuje do rodín najmä po zosnulých vojakoch, o ktoré sa seredskí vojaci aj s asistenciou našej nadácie vzorne starajú už viacero rokov.“

Ušľachtilý počín na záver výnimčných pretekov.

Pavol Vitko

Foto: pplk. v. zál. Peter Sobek

Patrik Jány majstrom Európy

Generálny tajomník služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Krajčírovič privítal na pôde rezortu strelca nadrotmajstra Patrika Jányho. Reprezentant Vojenského športového centra Dukla sa stal majstrom Európy v disciplíne 50 m ľubovoľná malokalibrovka na tri pozície. Zlato vybojoval v chorvátskom Osijeku na Majstrovstvách Európy v guľových zbraniach, keď dosiahol výsledok 356,6 bodu a v záverečnom rozstrele zdolal Nóra Jona-Hermanna Hegga o 2,7 bodu. Pre 28-ročného športovca je to štvrté zlato na majstrovstvách Európy a druhé v disciplíne na vrcholovom podujatí. V kvalifikácii, ktorá bola zároveň tímovou súťažou, obhájil spolu so slobodníkom Štefanom Šulekom a desiatnikom Ondrejom Holkom bronz. „Som rád, že sa šťastena priklonila na moju stranu, medaila veľmi potešila. Vedel som, že na to mám, ale postup nebol zadarmo. Poloha v kľaku je moja najslabšia a aj to tak dopadlo, získal som len 194 bodov. Zdalo sa, že finále to nebude, no zvyšné dve polohy sa mi vydarili a posunuli ma do najlepšej osmičky,“ povedal Jány.

Mirgorodského strieborná Troja

Slovenský reprezentant vo vodnom slalome Marko Mirgorodský obsadil druhé miesto v disciplíne C1 na podujatí Svetového pohára v pražskej Troji. Vo finále si pripísal dve trestné sekundy za ťuk na predposlednej bránke, za víťazným Francúzom Nicolasom Gestinom zaostal o 0,80 sekundy. Tretí skončil Brit Adam Burgess (+1,36). Ďalší Slovák Dominik Egyházy bol jedenásty.

Člen Vojenského športového centra Dukla M. Mirgorodský skončil v kvalifikácii jedenásty a vo finále išiel ako druhý v poradí. V bojoch o medaily predviedol rýchlu jazdu, zvládol aj technicky náročné pasáže a finišoval na striebornej priečke. Pre Slovensko tak vybojoval druhé pódiové umiestnenie v Troji. Bronzový medailista z OH 2024 v Paríži Matej Beňuš nepostúpil medzi elitnú dvanásťku.

Deň detí s Duklou

Areál 51. krídla – leteckej vojenskej základne v Prešove sa počas Dňa detí premenil na centrum nefalšovanej radosti, vojenskej techniky a špičkového slovenského športu. Návštevníci mohli obdivovať ukážky letov stíhačiek a vrtuľníkov, záchranu osoby v ťažko prístupnom teréne a zlaňovanie z vrtuľníka, hasenie požiaru priamo z kokpitu vrtuľníka či vystavenú ťažkú vojenskú techniku.

Súčasnou výnimočného dňa bolo Vojenské športové centrum Dukla. Pre malých aj veľkých návštevníkov VŠC pripravilo program plný zážitkov, pohybu a stretnutí so známymi športovcami.

O jeden z najväčších zážitkov dňa sa postarali parašutisti Peter Jakuba, Slavomír Kizák, Róbert Juriš a Pavol Jankovič, ktorí predviedli zoskok priamo nad hlavami divákov a hneď po pristátí zamierili na autogramiádu.

Sánkari Christján Bosman a Bruno Mick spolu s trénerom Jaroslavom Slávikom priniesli sánkarské trenažéry. Deti si tak na vlastnej koži mohli vyskúšať, aké je to rútiť sa ľadovým korytom. Pre mnohých to bola jazda ako v živjej videohre a trenažéry sa nezastavili ani na minútu!

Za každý športový a silový výkon čakala na deti zaslúžená odmena. Domov neodchádzali len s podpisovými kartami olympijských víťazov, ale aj so skvelými darčekom s znakom Dukly

Foto: VŠC Dukla, SITA, TASR

Bronzoví karatisti

Karatisti Dukly Ingrida Bakoš Suchánková a Roman Hrčka si vybojovali na Majstrovstvách Európy v nemeckom Frankfurtu bronz. V kategórii do 61 kg v kumite uspela I. Bakoš Suchánková v súboji o tretie miesto. Nad Turkyňou Fatmou Nazovou Yenenovou zvíťazila 7:3. Reprezentantka Slovenska zaznamenala na turnaji štyri víťazstvá, nad jej sily bola len Chorváčka Mia Greta Zorková.

Roman Hrčka v disciplíne kata zdolal v súboji o 3. miesto reprezentanta Čiernej Hory Vladimira Mijača 6:1. Na kontinentálnom šampionáte predtým úspešne zvládol štyri súboje a prehral až boj o finále proti Enesovi Özdemirovi z Turecka.

Fenomenálna Emma

Dvadsaťšesťročná členka Vojenského športového centra Dukla Emma Zapletalová triumfovala na všetkých štyroch mítingoch Diamantovej ligy, na ktorých v tejto sezóne štartovala.

Zapletalová 31. mája v marockom Rabate vyhrala preteky v behu na 400 m prekážok v novom národnom rekorde a zároveň svetovom výkone roka, keď zabehla čas 52,82 s. Hneď na to 4. júna, na ďalšom podujatí Diamantovej ligy v Ríme, svetový výkon roka a zároveň slovenský rekord ešte vylepšila na 52,58. Pripísala si tak druhý triumf v najprestížnejšom atletickom seriáli.

Hetrik v Osle

Emma Zapletalová nenašla premožiteľku ani do tretice. Svoj tretí štart v aktuálnej sezóne premenila na tretie víťazstvo, ktoré dosiahla 10. júna na mítingu Diamantovej ligy v Osle. V nórskej metropole na šiestom tohtoročnom podujatí prestížneho seriálu s názvom Oslo Bislett Games zužitkovala aktuálnu výbornú formu, keď v behu na 400 m prekážok opäť nechala za sebou všetky súperky.

Tentoraz svoj štart nepremenila aj na zlepšenie svetového výkonu roka spolu s osobným i národným rekordom. Dvadsaťšesťročnej prekážkarke stačil na triumf výkon 53,13 s, čím zavŕšila víťazný hetrik po prvenstvách v marockom Rabate a talianskom Ríme. Jej víťazný čas bol o 55 stotín pomalší ako rekord spred 6 dní na rímskom Golden Gala Pietro Mennea (52,58). Za časom z Rabatu (52,82) zaostala o 31 stotín, ale dosiahla svoj štvrtý najlepší výkon kariéry.

Rekordy, rekordy, rekordy

Slovenská atlétka triumfovala aj vo svojom štvrtom tohtoročnom predstavení v Diamantovej lige. Na mítingu v katarskej Dauhe 19. júna zvíťazila v behu na 400 m prekážok s časom 52,30 s, čím zlepšila svoj svetový výkon roka, rekord mítingu aj národný rekord. Do cieľa dobehla na prvej priečke pred Jamaj-

čankou Rushell Claytonovou a Kemi Adekoyaovou z Bahrajnu. Bronzová medailistka z vlaňajších MS v Tokiu už mala po víťaznom hetriku v Rabate, Ríme a Osle istotu účasti na finálovom mítingu Diamantovej ligy začiatkom septembra v Bruseli.

Emma Zapletalová v Dauhe zlepšila svetový výkon roka.

Podujatie Diamantovej ligy v Paríži posledný júnový víkend ohrozila vlna extrémnych horúčav. Napokon sa síce konalo, ale beh na 400 metrov cez prekážky nebol na programe.

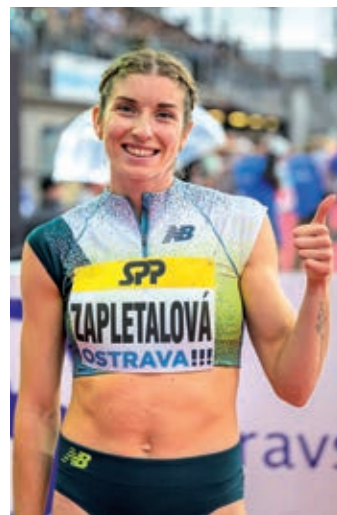
Na mítingu Zlatá tretra v Ostrave 16. júna slovenská atlétka síce v hladkom behu na 400 m skončila štvrtá, zato v novom národnom rekorde 50,59 s. Svoje vlastné vlaňajšie maximum zo slovinského Mariboru vylepšila o 17 stotín. Z víťazstva sa tešila domáca Češka Lurdes Gloria Manuelová časom 49,74.

Hviezdou P-T-S

Šťastie ju opustilo až na zlatom mítingu v Záhrebe 26. júna, keď v behu na 400 m prekážok obsadila piate miesto. Dosiahla čas 55,82 sekundy. Víťazkou sa stala Jamajčanka Rushell Claytonová v rekorde mítingu 53,54 s.

21. júla bude Zapletalová jednou z najväčších hviezd 61. ročníka tradičného mítingu P-T-S v Banskej Bystrici. Ešte predtým sa 14. júla predstaví v Budapešti.

„Nikdy sa nekoncentrujem na nejaký konkrétny čas – vždy chcem dodržať plán, ktorý si stanovíme s trénerom a predviesť maximum. Uvidíme, aký z toho bude na P-T-S čas v cieľi,“ uviedla Zapletalová.

(aš) • Foto: SITA, TASR

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODBOR PODPORNÝCH PROGRAMOV

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2026
Kategorije: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MIL 2026
Kategorije: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok: 11. september 2026

Mediálni partneri: **OBRANA** osveta.mil.sk

Oheň v Hormuzskom prielive

Irán a Spojené štáty sa navzájom obviňujú z eskalácie napätia v Hormuzskom prielive. Vo svetle ich aktuálnej mierovej dohody sa pozrime na to, ako vôbec námorná blokáda funguje, aké nástroje majú jednotlivé strany konfliktu na jej uskutočnenie a do akej miery je možné takúto blokádu ukončiť proti vôli druhej strany.

Zistiť presnú situáciu priamo na mieste, rovnako ako presný proces a štádium mierových rokovaní, je v súčasnosti pre neprehľadnosť udalostí a množstvo šíriacich sa dezinformácií temer nemožné. Prvým skutočným faktom je, že premávka v prielive je skutočne veľmi obmedzená. Druhým faktom je existencia iránskych aj amerických prostriedkov na to, aby tento prieliv blokovali. Podstatnou otázkou teda nie je len to, kto blokádu vyhlásil, ale najmä skutočnosť, ako takáto blokáda v praxi prebieha, aké konkrétne vojenské schopnosti na jej implementáciu obe krajiny majú a či dokáže niektorá zo strán blokádu ukončiť proti vôli tej druhej.

Drony a miniponorky

Irán sa na využitie blokády Hormuzu ako vojenskej taktiky pripravoval celé desaťročia. Nie je to prekvapivé, keďže Hormuzský prieliv má v najužšom mieste len približne 39 kilometrov a predstavuje mimoriadne citlivý geografický bod svetového obchodu. Irán do určitej miery budoval aj klasické námorníctvo, pozostávajúce z lodí a plavidiel schopných viesť tradičný námorný boj. Toto námorníctvo však prakticky zaniklo, respektíve bolo zničené počas prvých dní vojny. Teherán sa preto spolieha predovšetkým na asymetrické schopnosti. V tomto smere môžeme pozorovať určitú podobnosť s vývojom na Ukrajine, kde sa tiež ukázalo, že aj štát bez veľkej tradičnej flotily dokáže prostredníctvom dronov, rakiet a improvizovaných riešení vážne ohroziť silnejšieho protivníka.

Irán bol napokon priekopníkom viacerých zbraní, ktoré dnes označujeme za typické asymetrické prostriedky námorného boja. Medzi ne patria napríklad kamikadze námorné drony, teda bezposádkové plavidlá (USV) určené na náraz do

cieľa a jeho zničenie alebo poškodenie. Na zablokovanie komerčnej plavby nie je nevyhnutné mať schopnosť potopiť každú loď, ktorá sa k prielivu priblíži. Riziko útoku býva dostatočne vysoké na to, aby poisťovne odmietli lode poistiť, prípadne, aby lodné spoločnosti vyhodnotili plavbu ako ekonomicky a bezpečnostne neprijateľnú. Podobnú situáciu sme mohli v minulosti pozorovať aj v Čer-

Iránsky Shahed na civilnom nákladnom aute

venom mori, kde relatívne obmedzené útoky stačili na to, aby bola veľká časť komerčnej premávky presmerovaná na dlhšie a drahšie trasy.

Okrem kamikadze námorných dronov má Irán k dispozícii aj množstvo protilodných striel s plochou dráhou letu. Ich

význam nespočíva len v samotnom ničivom účinku, ale aj v tom, že ich nosiče je možné pomerne efektívne maskovať. V praxi môžu byť takéto systémy ukryté alebo kamuflované za civilné nákladné autá, čo výrazne sťažuje ich odhalenie a zničenie ešte pred odpálením. Podobne je ťažké odhaliť aj vzdušné kamikadze drony. Tie síce nemusia samy osebe potopiť veľké plavidlo, ale môžu poškodzovať infraštruktúru, narúšať navigáciu či útočiť na menšie ciele.

Otázne je, čo presne sa stalo s iránskymi miniponorkami a malými torpédovými člnami, ktoré stoja na pomedzí symetrického a asymetrického boja. Na jednej strane nejde o veľké hladinové jednotky klasického námorníctva, na druhej strane však nejde ani o úplne improvizované prostriedky. V úzkom, ale prehľadovo komplikovanom priestore Perzského zálivu môžu aj menšie plavidlá predstavovať vážnu hrozbu, najmä ak sa používajú vo väčšom počte alebo v kombinácii s inými zbraňami. Najnebezpečnejšou iránskou schopnosťou sú však pravdepodobne početné námorné míny. Práve pri mínach je problémom ich prítomnosť, ktorá často nie je okamžite viditeľná.

Projekcia sily

Spojené štáty na blokádu využívajú predovšetkým svoje rozsiahle a technologicky veľmi vyspelé námorníctvo. Kým Irán sa spolieha najmä na skryté, mobilné a asymetrické prostriedky, americký prístup je založený na masívnej projekcii sily, kontrole vzdušného a námorného priestoru a schopnosti rýchlo zasahovať proti konkrétnym plavidlám. Kostru amerických síl pri Perzskom zálive tvoria tri lietadlové lode a ich sprievodné plavidlá v rámci útočných skupín (Carrier Strike Group). Tie sú zložené

Iránske gardy skrývajú námorné kamikadze drony v dobre chránených podzemných bunkroch

Mínolovky ako USS Scout zohrajú kľúčovú rolu pri odminovaní Hormuzského prielivu

z dvoch lietadlových lodí triedy Nimitz, (USS Abraham Lincoln a USS George H.W. Bush), ktoré dopĺňa menšia lietadlová loď triedy America (USS Tripoli). Takéto zoskupenie poskytuje americkej strane široké spektrum možností. Lietadlové lode slúžia ako symbol moci a aj ako mobilné základne schopné zabezpečovať prieskum, vzdušné krytie, útoky na pozemné a námorné ciele či podporu špeciálnych operácií. Pri samotnom vynucovaní námornej blokády Spojené štáty najčastejšie využívajú buď priame zhabanie lodí prostredníctvom vrtuľníkového výsadku alebo zastavenie plavidla cieleným poškodením. Cieľom v takom prípade nemusí byť loď potopiť, ale znemožniť jej ďalšiu plavbu a prinútiť posádku podriaďiť sa kontrole.

Na podobné operácie sa často využívajú vrtuľníky Seahawk, ktoré sú námornou verziou v našich končinách dobre známych vrtuľníkov Black Hawk. Ich výhodou je schopnosť operovať z paluby lodí, rýchlo sa presúvať v priestore a prepravovať výsadkové alebo kontrolné tímy. USA majú samozrejme priam nekonečné možnosti pre realizáciu námornej blokády, minimálne v porovnaní s väčšinou ostatných štátov sveta. Disponujú satelitným prieskumom, námornými hliadkovými lietadlami, ponorkami, torpédoborcami, krížnikmi, lietadlovými loďami, výsadkovými loďami a rozsiahlym systémom velenia a riadenia. V prípade americkej blokády preto nejde ani tak o otázku, či americké námorníctvo dokáže zastaviť konkrétne plavidlá, ale skôr o politickú vôľu, právny rámec a riziko eskalácie.

Problematické odblokovanie

Zablokovať námornú dopravu je v dnešnej dobe pomerne jednoduché, pokiaľ nejde o situáciu podobnú námornému zásobovaniu Európy počas druhej svetovej vojny, keď štáty vedome posielali konvoje aj napriek vysokému riziku útokov. Pri dnešnej civilnej obchodnej doprave funguje logika inak. Podobne ako pri leteckej doprave, stačí v zásade akákoľvek vojenská aktivita v oblasti a civilná doprava je okamžite odklonená.

Lodné spoločnosti, poisťovne, majitelia nákladu a štáty nerobia rozhodnutia len podľa toho, či je väčšina lodí schopná preplávať. Rozhodujú sa podľa toho, či je riziko prijateľné. A pri obrovských tankeroch, drahom náklade, možných ekologických katastrofách a ľudských životoch môže byť hranica prijateľného rizika veľmi nízka.

Preto má aj akýkoľvek štát snažiaci sa o ukončenie námornej blokády iného štátu náročnú úlohu kde nestačí, aby „prežila“ väčšina lodí. Riziko napadnutia musí byť dostatočne nízke na to, aby sa civilní aktéri rozhodli vrátiť do oblasti. Aj nedávna blokáda v Červenom mori, ktorú vyhlásili Húsiovia v Jemene, bola ukončená až dohodou o prímerí. Napriek tomu, že západné štáty intenzívne bombardovali Jemen, ukázalo sa, že zničiť každý jeden dron, každú jednu raketu alebo každý mobilný odpaľovací systém je nemožné. Zaujímavosťou je, že Irán nepoužil na rozdiel od Húsióv protilodné balistické strely. Najreálnejším spôsobom ako donútiť Irán k prímeriu je teda vytvoriť taký vojenský, ekonomický a politický tlak, aby Teherán vyhodnotil pokračovanie blokády ako nevýhodné.

Objavili sa aj úvahy o okupácii iránskej časti pobrežia úžiny. Táto možnosť je však mimoriadne problematická. Nejde len o to, že by pre amerických voličov išlo o extrémne nepopulárnu pozemnú operáciu, ktorá by okamžite vyvolala neprijemné spomienky na Irak a Afganistan. Takáto operácia by bola veľmi náročná aj z vojenského hľadiska, najmä pre zraniteľnosť pozemných jednotiek a kom-

plikované zásobovanie. Hormuzský prieliv leží hneď pri veľkom iránskom meste Bandar Abbas. Akákoľvek väčšia operácia v tomto priestore by sa preto odohrávala v tesnej blízkosti významného urbanizovaného a strategicky dôležitého územia. Najväčším problémom takejto operácie by však bola jej otázna efektívnosť. Irán nemusí blokovať premávku len v najužších miestach prielivu. Iránske pobrežie sa tiahne od Iraku po Pakistan. Teherán môže presunúť ťažisko blokády o 50 alebo 100 kilometrov na západ alebo na východ. Ak by teda Spojené štáty obsadili určitý úsek pobrežia, nemuselo by to automaticky znamenať obnovenie bezpečnej civilnej plavby. Irán by mohol pokračovať v ohrozovaní lodí z iných miest, inými prostriedkami. Irán môže americkú blokádu obchádzať, komplikovať, predražovať alebo politicky sponchybňovať, no nemá kapacitu klasickým vojenským spôsobom poraziť americké námorníctvo a prinútiť ho ustúpiť. Celkovo tak môžeme povedať, že zablokovať lodnú dopravu je oveľa jednoduchšie ako ju odblokovať. Platí to najmä v prostredí, kde na zastavenie civilnej plavby stačí relatívne malé riziko, zatiaľ čo na jej obnovenie je potrebný veľmi vysoký stupeň bezpečnosti a dôvery.

Veľkou otázkou zostávajú námorné míny. Tie si, podobne ako pozemné míny, do určitej miery žijú vlastným životom a môžu predstavovať prekážku pre plavbu aj v situácii, keby už obe strany mali politickú vôľu premávku v prielive obnoviť. Míny nie je možné jednoducho odvolať vyhlásením prímeria. Je potrebné ich nájsť, identifikovať, zneškodniť alebo odstrániť, čo je časovo náročná a technicky veľmi špecializovaná úloha. Európske štáty disponujú vyspelými mínolovkami a skúsenosťami v tejto oblasti. Je tak pravdepodobné, že pri prípadnom odminovaní bude hrať náš kontinent významnú úlohu. Pre efektívnu prácu mínoloviek je však prvoradé prímerie. Bez neho by boli odminovacie plavidlá samy vystavené riziku útokov a celý proces by sa mohol stať nielen mimoriadne nebezpečným, ale aj prakticky neuskutočniteľným.

Juraj Kolník

Foto: TASR, IRGC, NASA, US Navy

Americký Seahawk vypúšťa strelu Hellfire

PODPORA BEZ PREDISUDKOV

AKO BYŤ OPOROU ČLOVEKU V DUŠEVNEJ KRÍZE?

ZAČNI ROZHOVOR

Vyber pokojné a súkromné miesto.
Povedz napr.: „Všimol/a som si, že
sa necítiš dobre. Chceš sa
porozprávať?“
Buď úprimný/á a rešpektujúci/ca.,

POČÚVAJ BEZ HODNOTENIA

Neprerušuj a nesúď.
Nezľahčuj pocity („to prejde“, „iní to
majú horšie“).
Ukáž porozumenie: „To znie naozaj
ťažko“.

BER TO VÁŽNE

Každú zmienku o beznádeji alebo
samovražde ber vážne.

Neboj sa opýtať priamo:

„Premýšľaš o tom, že by si si
ublížil/a?“

PODPOR VYHL'ADANIE POMOCI

Povzbud' na kontaktovanie odborníka.
Ponúkni pomoc (napr. zavolať spolu,
ísť na stretnutie).
Pripomeň dostupné linky pomoci.
**V prípade ohrozenia kontaktuj
pomoc (112).**

Samovražedné myšlienky sú častejšie,
než si myslíme. Strach z odsúdenia bráni
ľuďom hovoriť a ticho prehlbuje bolesť.

AK SA TRÁPIŠ TY

Nie si v tom sám/sama.

Tvoje pocity sú platné.

Pomoc existuje.

Pre každého

(nonstop, anonymne, bezplatne)

Vojenská linka dôvery: 0960 333 333

Krízová linka pomoci (IPčko): 0800 500 333

Linka dôvery **Nezábudka**: 0800 800 566

Tiesňová linka 112

MILITARY ENGLISH

NUCLEAR DETERRENCE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Compared to yesterday, the world is by no means a safer place, and tomorrow will make it even more dangerous. Climate change, SARS and Ebola epidemics, **drought**, **famine**, wars – take your pick: the world hangs in a **precarious** balance while the humankind is determined to destroy it several times over. Paradoxically, the most dangerous weapons ever invented keep the balance more or less intact rather than work towards destroying it. The concept has become known as nuclear **deterrent**, defined as a threat of the use of nuclear weapons intended to **dissuade** an actor from taking an undesired action. According to the Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), the total global inventory of nuclear weapons amount to

12,187 warheads, out of which about 9,745 are currently in military **stockpiles** for potential use. An estimated 4,012 of those warheads were deployed with missiles and aircraft and the rest are in central storages of the nine nuclear-armed countries – USA, Russia, UK, France, China, India, Pakistan, North Korea and Israel.

Unfortunately – coming back to the initial argument in this article – the pace of **dismantlement** of nuclear weapons as agreed by the superpowers at the end of the Cold War is slowing, while the deployment of new nuclear weapons is accelerating. Russia is developing its Burevestnik nuclear-powered ground-launched cruise missile program, the U.S. has fielded plans for its Golden Dome missile system. China that is estimated to have currently around 620 nuclear warheads is expanding its nuclear arsenal faster than any other country and is working to complete 30 silos in three mountainous areas in the east. The UK is **hastily** building four new Vanguard-class submarines to accommodate Trident II D5 ballistic missiles for continuous at-sea nuclear deterrent and has announced its intention to buy 12 nuclear-capable F-35A combat aircraft from the U.S., and equip them with US nuclear bombs. France is not only pressing ahead with the development of a third-generation SSBN, but has also announced plans to increase the number of warheads in the French nuclear arsenal, and to amend its nuclear doctrine allowing selected non-nuclear European allies to actively participate in French nuclear operations. Of the nine partner states involved in this “forward deterrence initiative”, four are nations operating NATO’s dual-capable aircraft (Belgium, Germany, Greece, and the Netherlands), UK is in the process of acquiring US made aircraft, and the other four nations (Denmark, Norway, Poland, and Sweden) contribute to NATO’s conventional support to nuclear operations, which they regularly train for.

The efficiency (and **sufficiency**) of nuclear deterrence depends on the ability to employ nuclear weapons in combat but unwillingness to do so. However, that paradox is reversed once the other side or another actor actually uses the nuclear warhead(s). In such a case deterrence may very quickly turn into a catalyst.

QUESTIONS:

1. Ako sa definuje jadrové odstrašenie?
2. Vymenujte deväť krajín, ktoré vlastnia jadrové zbrane.
3. Čím je charakteristická nová francúzska iniciatíva v oblasti jadrového odstrašenia?

GLOSSARY

- **drought** /draʊt/ – sucho, vyprahnutosť
- **famine** /ˈfæmɪn/ – hlad
- **precarious** /priˈkeəriəs/ – vratký, krehký
- **deterrent** /diˈtɛrənt/ – odstrašenie
- **dissuade** /diˈswɛɪd/ – odradiť
- **stockpiles** /ˈstɒkpajlz/ – zásoby
- **dismantlement** /diˈsmæntlmənt/ – demontáž, odstránenie
- **hastily** /ˈheɪstli/ – chvatne
- **sufficiency** /səˈfɪʃnsi/ – dostatočnosť

kpt. ThDr. Stanislav Dulák, PhD.
vojenský dekan
Veliteľstva Pozemných síl OS SR Trenčín

Poznáš Ho?

Predstavte si tvár milovanej osoby... Jej oči, nos, ústa, vlasy...

Hlboká náklonnosť, pocit pripútanosti, dôvery, starostlivosti, vedomé rozhodnutie udržať si vzťah aj napriek prekážkam. Snaha podporovať šťastie, rešpekt a obetavosť, to sú pocity, ktoré naplňajú naše srdce.

A teraz si skúste predstaviť tvár neznámeho človeka, napríklad toho, ktorého ste dnes ráno stretli pri príchode do práce. Táto cudzia tvár v nás veľa pocitov nevzbudzuje.

V 27 žalme Boh hovorí: „Hľadajte moju tvár!“ A žalmista odpovedá: „Pane, ja hľadám Tvoju tvár.“ S Bohom je to podobne ako s človekom. Aby som veril a miloval ho, musím sa s ním pravidelne stretávať, udržiavať

vzťah, aj napriek prekážkam, rešpektovať ho a dôverovať mu. Z tohto dôvodu kresťanstvo nemôžem vnímať len ako zbierku zákazov a príkazov, akýsi etický návod na správny život, kde podľa aktuálnej životnej potreby vyškrtnem alebo doplním nejaký zákon. Skalou a základom kresťanstva je Kristus.

On je Cestou, Pravdou a Životom. Keď idem za ním, už teraz získavam hlbokú vnútornú radosť a pokoj. Podstatou kresťanskej viery je preto hlboký vnútorný vzťah s osobným Bohom, ktorý ma dôverne pozná. Vie o všetkých mojich úspechoch a radoostiach, žiaľoch i strastiach. Boha, ktorého tvár denne hľadám v modlitbe, radostnom konaní dobra a vo sviatostiach. Boha, ktorého tvár intímne poznám, rešpektujem Ho a s dôverou očakávam jeho štedrú pomoc a podporu.

Žiť vo vzťahu nie je ľahké, každý z nás to pozná. Život vo vzťahu s Bohom si tiež vyžaduje sebazaprenie a obeť, no je to život krásny a radostný, naplnený požehnaním a pokojom. Preto ti prajem, aby si žil životom viery, spoznával Boha a hľadal Jeho tvár.

Letný festivalový manuál

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pripravil praktický letný manuál s odporúčaniami, ako si vychutnať festivalové dni v zdraví a bez nepríjemností.

Riadťe sa pokynmi organizátorov a dodržiavajte stanovené pravidlá. Po príchode na festival je užitočné vyhľadať stánok s prvou pomocou a cisterny s pitnou vodou, aby ste ich v prípade potreby nemuseli dlho hľadať. Ak ste v dave alebo ďaleko od stanu, majte pri sebe fľašu s čistou pitnou vodou. Nezabúdajte na hygienu rúk; mydlo a tečúca voda nemusia byť na festivaloch vždy vo vašej blízkosti, preto majte so sebou vlhčené dezinfekčné utierky a dezinfekčný gél na ruky. Rešpektujte zákaz fajčiť, nezakladajte otvorený oheň. Po poranení je dôležité správne ošetrovanie: ranu je nutné bezodkladne umyť pitnou vodou, okolie vydezinfikovať a v prípade vážnejších poranení vyhľadať pomoc zdravotnej služby. Pri nehodách či vážnych úrazoch kontaktujte tiesňovú linku a informujte organizátorov festivalu.

Pitný režim

Základom pitného režimu je čistá pitná voda, prípadne doplnená o minerálne vody. Sladené nápoje treba obmedzovať pre nadbytok cukru a kofeínu. Denne sa odporúča vypiť približne 1,5 až 2 litre tekutín, ak je teplé počasie, 2 až 3 litre tekutín. Toto množstvo sa zvyšuje u ľudí s fyzickou aktivitou a u tých, ktorí sa viac potia.

Piť by sa malo v menších dávkach, častejšie a ešte pred pocitom smädu. Dôležité je piť počas celého dňa, aby sa tekutiny do organizmu dostávali priebežne a v dostatočnom množstve. Pite skôr vlažné nápoje, nie ľadové. Obmedzte nápoje s obsahom chinínu, kávu i alkohol, ktoré vám smäd neznížia a navyše podporia vylučovanie vody z organizmu.

Strava

Jedzte ľahko stráviteľné pokrmy, ktoré poskytujú dostatok živín. Konzumovanie ťažkých a mastných jedál sa neodporúča, pretože sa ťažšie trávia a môžu viesť k únave. Takéto jedlá môžu byť na festivaloch súčasťou ponúk, preto v takomto prípade odporúčame dať si radšej menšiu porciu, po jedle si dopriať ľahký pohyb, napríklad

prechádzku, avšak vyhnite sa ležaniu aj intenzívnej pohybovej aktivite, ako nasledujúce jedlo zvolte radšej niečo ľahšie stráviteľné, napríklad zeleninu, ovocie, ryžu, rybu alebo kuracie mäso na prírodný spôsob a podobne.

Ochrana proti hluku

Jedným zo zdravotných rizík na festivale môže byť aj vyššia úroveň hluku. V tejto súvislosti radíme: držte sa ďalej od reproduktorov, používajte chrániče sluchu, robte si pravidelné prestávky, všimajte si príznaky poškodenia sluchu.

Ak po festivale počujete dlhší čas pískanie/šum v ušiach (tinnitus) alebo máte pocit, že počujete horšie, je dôležité vyhľadať lekára/odborníka.

Čo na seba

Oblečenie prispôbujte aktuálnemu počasiu. Vhodné je mať k dispozícii viac vrstiev, ktoré kombinujete podľa potreby. Nezabudnite na vetrovku odolnú voči vetru a dažďu, prípadne na pláštenku/pršíplášť.

Pred slnkom sa chráňte vhodnou pokrývkou hlavy, slnečnými okuliarmi a ochranným kozmetickým výrobkom (napr. krém) s vysokým ochranným faktorom proti UV žiareniu (SPF).

Ak sa festival koná pri vode a plánujete jeho návštevu spojiť s kúpaním, informujte sa o kvalite vody na prírodnej vodnej ploche.

Festivalová lekárnica

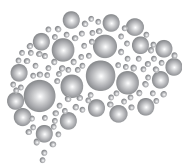
V osobnej lekárnici by ste okrem pomôcok na poskytnutie prvej pomoci mali mať aj obsah prispôbený vášmu zdraviu. Festivalová lekárnica má obsahovať sterilné náplasti rôznych veľkostí, gázu, pohotovostné a elastické obvazy, leukoplast, dezinfekčný prostriedok na ošetrovanie rán, lieky, ktoré bežne užívate – nezabudnite si ich zbaliť v dostatočnom množstve, lieky na bežné ťažkosti: horúčka a bolesti hlavy, kvapky do nosa, očí, uší, lieky proti hnačke, nevoľnosti, prípadne aktívne uhlie, liek na opary, pastilky na bolesť hrdla a podobne, repelent a krém alebo gél na uštipnutia hmyzom, antihistaminiká, opaľovací krém s vysokým SPF a krém po opaľovaní s obsahom panthenolu alebo aloe vera, papierové vreckovky, vlhčené utierky a dezinfekčný gél na ruky.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky • Foto: SITA

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIV. • č. 7/2026
• Redakčná uzávierka 29. 6. 2026 • Do výroby zadané 3. 7. 2026 • Vedúci: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk
• Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Mgr. Jaroslav CABUK, tel.: 0960 30 30 21, e-mail: jaroslav.cabuk@mod.gov.sk • Jazyková redakcia: Mgr. Mária MIKOVÁ, PhD.
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava
• www.mosr.sk/obrana/ • obrana@mod.gov.sk • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Nika Konrádyová, PhD.
Centrum psychologických služieb OS SR

Liečivom sebe navzájom

Väčšina ľudí si myslí, že pre zachovanie zdravia a dožitie sa vysokého veku bude stačiť, ak sa budú zdravo stravovať, cvičiť, vyhýbať sa škodlivým látkam a podobne. Popritom všetkom sa zabúda na jednu veľmi dôležitú zložku, ktorá má zásadný vplyv na naše zdravie a tou zložkou sú vzťahy. Sme nimi obklopení vždy a všade, od počatia až po smrť. Výrazným spôsobom ovplyvňujú kvalitu nášho života či už pozitívnym alebo negatívnym smerom. Ukazuje sa, že ľudia, ktorí majú silné sociálne väzby, majú až o 50 % vyššiu pravdepodobnosť dožitia sa vysokého veku v porovnaní s tými, ktorí tieto väzby také silné nemajú. A to bez ohľadu na to, aké závažnej chorobe čelia. Nejde pri tom len o romantické vzťahy, ale aj priateľské, rodinné a akékoľvek ďalšie. V tých správnych vzťahoch zažívame pocit bezpečia, prijatia, lásky, spolupatričnosti a mnoho iných vecí, ktoré potláčajú vplyv stresu a rôznych iných negatívnych javov na náš život, čo sa prejaví aj v zdraví samotnom. Problémom dnešnej doby je, že vzájomné vzťahy už pre nás nie sú takými dôležitými, akými by mali byť. Nemajú pre nás až takú vysokú hodnotu, ako tomu bolo v minulosti. Žijeme prevažne ako individualisti, kde si každý sleduje svoje vlastné ciele, pohodlie a záujmy. Tímová spolupráca, zmysel pre pomoc druhým, ochota vzájomne si načúvať a byť jeden pre druhého nezištnou oporou sa akosi vytrácajú. Žijeme v plytkých, nie zriedka len vo virtuálnych vzťahoch. Prestali sme si vzájomne zdieľať to najvnútornejšie z nás, prestali sme si byť oporou, akoby sme stratili hodnotu jeden pre druhého a nestačíme sa čudovať, kde sa zrazu nabralo toľko vážnych zdravotných diagnóz, depresíí, úzkostí a v neposlednom rade samovrážd. Majme odvahu venovať viac pozornosti sebe navzájom. Svojím radostiam a starostiam. Nie nadarmo sa hovorí, že zdieľaná radosť sa násobí a zdieľané trápenie sa delí, zmenšuje. Majme odvahu a ochotu byť si navzájom oporou v dobrom aj v zlom, vysporiadať sa s prípadnými nedorozumeniami, rozdielmi, hádkami. Majme odvahu načúvať druhým, ale aj zdieľať sa s tým, čo je v nás. Starajme sa o svoje vzťahy, lebo takto sa staráme aj sami o seba a svoje vlastné zdravie. A pritom stačí tak málo. Veď predsa – kedy naposledy ste si boli s vašimi blízkymi len tak posediť?

GRANIT[®]
HOTELS

OTVORENIE KÚPEĽNEJ SEZÓNY V PIEŠŤANOCH

Zdroj: Alexandra Štrelcová

Primátor mesta Piešťany so zástupcami
OS SR a Hotela Granit.

Hotel Granit v Piešťanoch zaradil v tomto roku do svojej ponuky silvestrovský pobyt v termíne 30.12.2026 – 3.1.2027, v trvaní 5 dní (4 noci). O rodinnú rekreáciu si môžete zažiadať priamo na Vojenskom úrade sociálneho zabezpečenia (VUSZ). Počet miest je limitovaný, preto dlho neváhajte a prídte si užiť príjemnú atmosféru v krásnom Hoteli Granit Piešťany.

Viac informácií o Hoteloch Granit nájdete na www.granithotels.sk.

Piešťany sú už viac ako dve storočia neodmysliteľne späté s liečivou silou termálnych prameňov. Práve úcta k tomuto prírodnému bohatstvu sa stala hlavnou myšlienkou slávnostného aktu požehnania a podakovania prameňom, ktorý sa po prvýkrát v histórii otvorenia kúpeľnej sezóny konal v areáli Hotela Granit Piešťany – kúpeľného ústavu.

Medzi pozvanými hosťami úvodného ceremoniálu 33. ročníka otvorenia letnej kúpeľnej sezóny boli aj zástupcovia OS SR a MO SR.

Hotel Granit Piešťany – kúpeľný ústav dlhodo-
bo zabezpečuje kúpeľnú a rehabilitačnú starostlivosť pre profesionálnych vojakov, vojnových veteránov, výsluhových dôchodcov a ďalších klientov. Takisto poskytuje rekreačné pobyty pre zamestnancov rezortu obrany a ich rodinných príslušníkov.

Najväčší exponát

Významnú pomoc pre Slovenské národné povstanie znamenal prísun rôzneho materiálu zo Sovietskeho zväzu tzv. vzdušným mostom. Rovnakou cestou boli na povstalecké územie dopravovaní príslušníci a príslušníčky, ako aj výzbroj a výstroj 2. čs. paradesantnej brigády v ZSSR.

Jedným z fahúňov tejto formy prepravy bolo transportné lietadlo typu Lisunov Li-2 sovietskej výroby. Stroje tohto typu, prezývané aj furmani, vzlietali na pomoc SNP z letísk na území dnešnej Ukrajiny a Poľska.

Vzdušný furman

Typ Lisunov Li-2 je v podstate v ZSSR licenčne vyrábaný americký Douglas DC-3, upravený pre sovietske podmienky, pôvodne označovaný ako PS-84 (pasažirskij samolot). Išlo o dvojmotorové dopravné a transportné lietadlo, používané aj ako bombardér. Bolo vybavené sovietskymi motormi Švecov AŠ-62IR (pôvodné americké Pratt&Whitney R-1830 Twin Wasp mali približne o 20% vyšší výkon) a vo vojenskej verzii bolo vybavené streleckou vežičkou MV s 12,7 mm guľometom UBK v hornej časti trupu a ďalšími dvomi až tromi 7,62 mm guľometmi po bokoch. To umožňoval fakt, že vstupné dvere pre cestujúcich sa presunuli na druhú (pravú) stranu trupu a dvere nákladového priestoru boli posunuté takmer až nad krídlo. Obvykle mohol typ Li-2 prepravovať 14 až 18 výsadkárov (v závislosti na ich výstroji a výzbroji), ale napr. aj delostreleckú techniku. Po skončení vojny slúžil v československom letectve až do 60. rokov, kde však pozemným personálom nebol taký obľúbený ako jeho americká predloha (vojenské označenia pre DC-3 boli C-47 Skytrain, Britmi nazývaný Dakota, a výrazne menej početný C-53 Skytrooper).

Salónna verzia

Exponát Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, ktorý víta návštevníkov pri vstupe do areálu múzea, symbolizuje (aj svojim nepôvodným vzhľadom) práve stroje, ktorými sa dopravoval na povstalecké územie vojenský materiál a parabrigáda. Stroj s výrobným číslom 23442105 bol vyrobený 5. júla 1952 v ZSSR, kde odlietal aj svoje prvé letové hodiny. Zakrátko však prešiel v Československu prestavbou z bežnej sedačkovej verzie na salónnu pre VIP, keďže to mal byť dar ZSSR pre vtedajšieho čs. prezidenta Klementa Gottwalda (v lietadle sa dodnes nachádza toaleta). Podľa záznamov bol prvým užívateľom lietadla (od roku 1954) Vojenský útvar 2073 (1. dopravný výsadkový letecký pluk) na letisku Praha – Kbely. Neskôr v šesťdesiatych rokoch lietadlo slúžilo vo Vyššom leteckom učilišti v Košiciach. VÚ 3999 Košice je zároveň aj posledným zaznamenaným používateľom lietadla v roku 1966. Jeho pôvodným označením bola civilná imatrikulácia OK-GAA, okrem nej stroj používal aj OK-BYO. Vojenským evidenčným číslom bolo D-29.

Posledný let

8. augusta 1966 vyradené lietadlo preletelo s posádkou pplk. Rudolfa Zágora z Košíc na letisko Sliač. Posledným letom sa uzavrela letecká kariéra stroja, ktorý nalietal dovedna 3 315,30 hodín. Lietadlo sa do zbierok Múzea SNP do-

stalo už pozemnou cestou, rozobraté na niekoľko častí. Zaevidovali ho v roku 1969. Postupne prešlo niekoľkými renováciami a rekonštrukciami do súčasného stavu, keď v trojfarebnej kamufláži na horných plochách a jednofarebnej čiernej na spodných, reprezentuje stroje, ktoré počas Slovenského národného povstania, ale aj pred ním a po ňom, lietali nad územím Slovenska.

K lietadlu sa v múzeu zachovala aj pôvodná dokumentácia (draková kniha a knihy motorov), ktorú môžu v súčasnosti návštevníci vidieť v Otvorenom depozitári.

Okrem tohto lietadla sa v múzejných zbierkach nachádzajú aj časti pôvodných zostrelených, resp. havarovaných strojov, ako sú napr. kusy Lisunova kapitána V. F. Voronina, ktorý v dôsledku poruchy výškomera havaroval 13. októbra 1944 nad obcou Malachov (okr. Banská Bystrica). Na území Slovenska sa však stále nachádzajú aj miesta, kde dodnes spočívajú zvyšky týchto lietadiel v teréne. Za všetky spomeňme furmana ppor. M. Ž. Bektursinova tesne pod vrcholom liptovskej kóty Slemä v Nízkyh Tatrách v nadmorskej výške 1 470 m. V jeho troskách zahynulo okrem šiestich členov posádky aj trinásť československých delostrelcov z parabrigády. Najväčší exponát Múzea SNP pripomína aj ich osudy.

Mgr. Tomáš Hofírek
Múzeum SNP Banská Bystrica

Chaviva Reicková: Hrdinka, ktorá obetovala život

Marta Chaviva Reicková

Narodila sa 22. júna 1914 ako Marta Reicková v dedine Nadabula, ktorá je dnes súčasťou Rožňavy. Vyrastala v chudobnej židovskej rodine ako jedno zo siedmich detí. Ešte ako malá sa spolu s rodinou presťahovala do Radvane (dnes súčasť Banskej Bystrice), kde absolvovala obecnú školu. V štúdiách pokračovala v Banskej Bystrici, z existenčných dôvodov ich však neukončila. V 30. rokoch bola aktívna v sionisticko-socialistickom hnutí a prijala židovské meno Chaviva. Jej cieľom bolo vybudovanie židovského štátu v Palestíne. V roku 1938 sa presťahovala do Bratislavy, kde spolupracovala s významnými predstaviteľmi sionizmu na Slovensku. Už v nasledujúcom roku však spolu s manželom emigrovala do Palestíny. Tu istý čas pracovala v kibucoch, teda v komunitných osadách založených na princípoch kolektívneho vlastníctva, rovnosti a spolupráce. Stala sa tiež členkou podzemnej polovojskej organizácie Hagana (hebrejsky „obrana“), ktorá pôsobila v britskej mandátnej Palestíne s úlohou ochraňovať židovských osadníkov pred arabskými útokmi. V roku 1942 začala s vojenským výcvikom v jej elitnom zbore Palmach, ktorý vznikol na obranu Palestíny proti hroziacej nemeckej invázii v roku 1941. Tu sa dostala do kontaktu s britskou tajnou službou, ktorá mala záujem o emigrantov z Nemeckom okupovaných krajín. Tí totiž hovorili miestnym jazykom a mali miestne kontakty.

Chaviva Reicková patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti čs. odboja na Slovensku počas druhej svetovej vojny. Túto skutočnosť umocňuje fakt, že v boji proti fašizmu obetovala vlastný život.

Navyše v prípade Židov mali Briti istotu v otázke ich postoja k nacistom. Takéto typy sa preto rozhodli vycvičiť a vysadiť na tajné misie na nepriateľskom území. Pre náročný výcvik sa rozhodla aj Chaviva.

Misia Amsterdam

V roku 1944 sa stala členkou Women's Auxiliary Air Force, teda ženského pomocného zboru pri Royal Air Force. V čase vypuknutia Slovenského národného povstania sa pripravovala na pôsobenie v operačnej skupine Amsterdam, ktorej cieľom bola záchrana zostrelých pilotov na území Slovenska a ich odsun z okupovaného územia. Výcvik podobných skupín mala na starosti britská tajná služba Military Intelligence 9 (MI9). Keďže prípravy misie vrcholili v čase SNP, úlohy vysadených agentov sa mali podľa zachovaného náčrtu plánu koncentrovať aj na poskytovanie pomoci zajatcom prepusteným po predpokladanom konci ľudáckej vlády. Misia Amsterdam mala pôvodne

začať už 1. septembra. Traja členovia výsadku boli nakoniec vysadení na padákoch v noci zo 14. na 15. septembra. Chaviva Reicková pod krycím menom Ada Robinson však medzi nimi nebola. Nasadenie žien vo frontovej bojovej línii totiž neumožňovali britské zákony. Na povstalecké územie sa preto presunula 17. septembra na palube jedného z amerických B-17, ktoré pristáli na letisku Tri duby. Do Banskej Bystrice však dorazila skôr ako zvyšní príslušníci misie. Tu spolu rozvinuli pomoc pri záchrane spojeneckých letcov, evakuovaných z letiska Tri duby. Vzhľadom na to, že išlo o príslušníkov sionistického hnutia, zaistovali v rámci svojich možností pomoc aj židovským utečencom. Plne sa pritom konfrontovali s tragickými dôsledkami antisemitskej politiky slovenského štátu. Chaviva sa dozvedela o tragickom osude svojich najbližších, ktorých zavraždili nacisti.

Tragická smrť

V Banskej Bystrici Chaviva Reicková zotrvala až do potlačenia Povstania koncom októbra 1944. Spolu s ostatnými členmi skupiny Amsterdam sa potom pripojila k vojakom ustupujúcim do hôr. Tu sa s väčšou skupinou židovských utečencov presunuli k obci Pohronský Bukovec. Ich tábor však v noci z 29. na 30. októbra prepadla okupačná protipartizánska jednotka. Chaviva a jej druhovia síce utekali, nemeckému zajatiu sa však napriek tomu nevyhli. Posledné dni prežila vo väzení, kde ju brutálne vypočúvali a s ďalšími rasovo a politicky prenasledovanými popravili v protitankovom zákope pri Kremničke. Spolu s ňou bol zavraždený ďalší člen skupiny Amsterdam Rafi Reisz. Vojnu napokon prežil len jeden príslušník skupiny. Telo Chavivy Reickovej bolo po vojne exhumované a uložené na pražskom cintoríne na Olšanoch. Jeho ďalšia exhumácia sa uskutočnila v roku 1952, keď jej pozostatky na žiadosť izraelskej vlády previezli na národný cintorín na Herzlovej hore v Jeruzaleme.

Chaviva Reicková (dole vľavo) so skupinou židovských výsadbárov

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav

Predmety zo zdravotníckeho materiálu

Sanitárna torba Marie Kvapilovej

Volynská Češka Marie Kvapilová, rod. Pišlová, bývalá príslušníčka čs. vojenských jednotiek v ZSSR sa narodila 28. novembra 1921 v Zubovščine (okr. Žytomyr) na Ukrajine, vo vtedajšom Poľsku.

2 3. júla 1942 vstúpila do 1. čs. samostatného poľného práporu v Buzuluku. Absolvovala zdravotnícky kurz a zaradili ju do zdravotníckeho družstva 2. roty.

Krst pri Sokolove

V marci 1943 sa zúčastnila bojov v priestore ukrajinského Sokolova, pri ktorých ako jediná žena utrpela zranenie. Neskôr pôsobila ako spojárka (rádiotelegrafistka na spojovacej ústredni) v 1. čs. samostatnej brigáde, resp. v 1. čs. armádnom zbore v ZSSR. Aj vo funkcii spojárky však naďalej využívala svoje ošetrovateľské schopnosti a poskytovala zdravotnícku pomoc raneným vojakom.

Od roku 1954 bola manželkou Oldřicha Kvapila, spolubojovníka z druhej svetovej vojny, príslušníka čs. vojenských jednotiek v ZSSR, ktorého v roku 1967 povýšili na generálmajora. Vojnová veteránka plukovníčka Mária Kvapilová bola v roku 1954 prepustená z armády do zálohy a pôsobila ako učiteľka, od roku 1968 bola pre zranenia z vojny na invalidnom dôchodku. Po roku 1990 ju povýšili do hodnosti podplukovníka v. v. a v roku 2000 do hodnosti plukovníka v. v. V roku 2003 jej minister obrany ČR udelil Záslužný kríž III. stupňa. Zomrela v Prahe 22. septembra 2017 vo veku nedožitých 96 rokov.

Sanitárnu torbu sovietskeho vzoru získalo od Marie Kvapilovej vtedajšie Dukelské múzeum kúpou v roku 1972 a predmet bol zaradený do zbierky výstrojného materiálu. Torba bola vyrobená z prírodnej bavlnenej textílie kaki farby s bielou bavlnenou podšívkou. Na príklopke bol našitý znak Červeného kríža. Kapsa sa dala pomocou všitých klinov rozšíriť smerom nahor a jej vnútorný priestor tak mohol dosiahnuť maximálny objem. Objem zdravotníckej tašky sa dal podľa potreby nastaviť aj pomocou textilných prúžkov a gombíkov. Vnútorný priestor sanitárnej torby obsahoval tri veľké a jedenásť menších priehradiek.

Zdravotnícky materiál

Torba sa nosila v oblasti ľavého boku, s umiestnením popruhu na pravom pleci. Popruh bol dvojdielny a jeho dĺžka sa dala podľa potreby nastaviť pomocou kovovej spony. Aj keď bol obsah predmetov sanitárnej kapsy presne daný, vyskytovala sa v tomto smere určitá variabilita, predovšetkým ak zdravotníci a ošetrovatelia čs. vojenských jednotiek v ZSSR využívali zdravotnícky materiál dodaný z iných ako sovietskych zdrojov, napr. spolkov Červeného kríža z Veľkej Británie, USA, Kanady, Austrálie atď.

Vtedajšie Dukelské múzeum v roku 1987 od Marie Kvapilovej darom získalo

aj predmety, zaradené do zbierky zdravotníckeho materiálu. Dva predmety sú obvazy sovietskej proveniencie – malý sterilizovaný (aseptický) obväz v papierovom obale, vyrobený v roku 1944 a obväzový balíček prvej pomoci vyrobený v roku 1943. Ďalším zbierkovým predmetom sú poľné obvazy v textilnom puzdre kaki farby britskej proveniencie (FIRST FIELD DRESSING. VERNON & CO. LTD., PRESTON, February 1941).

Vo vnútri puzdra sú dva balíčky s obväzmi, ku ktorým je niťou pripevnený zatvárací špendlík v papierovom obale. Posledným predmetom je leukoplast v papierovom obale od americkej firmy JOHNSON & JOHNSON (STERILE ADHESIVE BANDAGE; BAND-AID REG. U.S. PAT. OFF JOHNSON & JOHNSON, NEW BRUNSWICK, N. J. CHICAGO. ILL., bez udania roku).

Mgr. Gabriel Blaško
Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník

Sanitárna torba sovietskeho vzoru

Fenomenálna EMMA ZAPLETALOVÁ ovládla Diamantovú ligu

strana 37

